

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

4^E JAARGANG

WOENSDAG 2 JULI 1919

No. 183

INHOUD

	Blz.
KAMERS VAN KOOPHANDEL IN HET BUITENLAND door <i>Mr. A. E. von Saher</i>	613
Diamantbewerking in Zuid-Afrika door <i>Mr. J. E. Hillesum</i>	614
Bevordering van den Boschbouw en Algemeene Boschbouw- wetting door <i>Prof. Mr. H. W. C. Bordewijk</i>	615
De Tantieme-Belasting door <i>Prof. Mr. Ant. van Gijn</i>	617
Uitgevoerde en voorgenomen Verbeteringen van onze Scheep- vaartwegen X door <i>Ir. V. I. P. de Blooq van Kuffeler</i>	618
Index-cijfers	623
De Rijksmiddelen	623
AANTEKENINGEN:	
Rijnvaart en Vredesverdrag	624
Stand der cultures en uitvoer in Suriname	624
Zuid-Amerikaansche cijfers	625
BOEKAANKONDIGING:	
Prof. Mr. I. B. Cohen, De Landarbeiderswet, bespr. door <i>Prof. Mr. D. van Blom</i>	626
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	627
MAANDCIJFERS:	
Overzicht der Rijksmiddelen	627
Rijkspostspaarbank	628
Postchèque en Girodienst	628
Productie der Kolenmijnen	628
Ontvangsten van Spoor- en Tramwegmaatschappijen	628
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

verhandeld werd, reeds eerder begon op te loopen en ten slotte tot ongeveer 4 pCt. steeg.

In den weekstaat van de Nederlandsche Bank is deze mindere geldruimte dan ook reeds goed te bemerken. De beleeningen vermeerderden met ruim 22 millioen, waarschijnlijk hoofdzakelijk door voorschotten in rekening-courant. De rekening-courant-saldi van anderen verminderden bovendien met ca. 25 millioen. Daarentegen veranderde het voorschot aan het rijk van ca. 11½ millioen in een tegoed in rekening van ruim 15 millioen, zoodat de onttrekkingen voor het grootste gedeelte ten goede kwamen aan de schatkist. Verder vermeerderde de bankbiljetten-omloop met ruim 16 millioen en werd de goudvoorraad vijf millioen kleiner.

* * *

De stijging van den Markenkoers op den eersten dag der week is, zooals te verwachten was, geheel van voorbijgaanden aard geweest en geheel speculatief. Reeds direct trad weder een daling in, die ook de daaropvolgende dagen aanhield, zoodat weder voor ongeveer 17.— verhandeld werd. Daarna trad eenige verbetering in, maar bleef de koers toch ten slotte onder groote schommelingen aan den flauwen kant. De overige wisselkoersen ondengingen weinig verandering. De omzetten waren minder groot dan in de laatste weken met uitzondering van die in Dollars, die weder tot oplopende koersen en voor groote bedragen verhandeld werden.

KAMERS VAN KOOPHANDEL IN HET BUITENLAND.

Gaarne grijp ik de gelegenheid aan in de kolommen van dit tijdschrift enkele persoonlijke indrukken van de vergadering der Nederlandsche Kamers van Koophandel in het Buitenland, 30 Juni te Arnhem gehouden, weer te geven. ¹⁾

Het belangrijkste moment in de gevoerde besprekingen was wel de onderlinge overeenstemming en de geest van aangename samenwerking, die aan het slot der besprekingen tusschen alle afgevaardigden bleek te bestaan; een stemming, waaraan des te meer waarde moet worden toegekend, omdat zij de vrucht en het resultaat was van ernstige en dikwerf zelfs moeilijke besprekingen.

Algemeen werd gevoeld, dat de Nederlanders, waar zij ook in het buitenland gevestigd mochten zijn, bij den wederopbouw der wereldhuishouding een belangrijke rol zullen kunnen vervullen en wel niet alleen in het uitsluitend belang van den economischen bloei van ons land, doch ook om daardoor naar onze bescheiden krachten mede te werken aan het bevoor-

¹⁾ [Men zie pag. 593 in het vorig nummer. — Red.]

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel.*

Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruije Plaatweg 37.*

Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*

Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 15,—. Buitenland en Koloniën f 17,— per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, 's-Gravenhage.*

30 JUNI 1919.

In verband met de maandswisseling en door de storing op het schatkistpapier was de geldruimte de afgelopen week minder groot en begonnen de koersen aan te trekken. De prolongatierente noteerde doorgaans nog 3 pCt., maar steeg op den laatsten beursdag op 3½ pCt., terwijl particulier disconto, dat aanvankelijk eveneens nog onveranderlijk tot 3½ pCt.

ren eener toenadering op economisch handelsgebied tusschen de voormalige oorlogvoerende partijen.

Het spreekt van zelf, dat dit doel door allen alleen dan doorvoerbaar wordt geacht, wanneer Nederland op het oude vrijhandels-standpunt blijft staan. Een gevaar voor deze werkzaamheid zag men voorts in de stichting van organisaties in den meest verschillende vorm onder Nederlandsche vlag door verschillende Buitenlandsche vreemde staten.

Ernstig werd voorts beraadslaagd over de verhouding tot de Nederlandsche Regeering, een punt, dat ook daardoor in bijzondere beteekenis won, omdat Zijne Excellentie de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van een niet genoeg te waardeeren belangstelling in de conferentie blijk gaf, door alle gedelegeerden Maandag in zijn Departement tot eene bespreking te vereenigen, waaraan zich eene gemeenschappelijke lunch vastknoopte, waardoor ruimschoots gelegenheid geboden werd tot onderlinge gedachtenwisseling.

In de Kamers bestond in het algemeen de wensch hare zelfstandigheid bij hare werkzaamheden te behouden. Hierin werd hare kracht gezien. Men zou het echter op prijs stellen, indien de samenwerking met de officieele vertegenwoordigers van de Nederlandsche Regeering in het Buitenland zoo mogelijk nog nauwer werd, waarbij in het bijzonder een zekere officieele erkenning der Kamers door de Nederlandsche Regeering van verschillende zijden op hoogen prijs werd gesteld.

Er werd uit het midden der vergadering eene commissie gevormd, bestaande uit de heeren: Stoop (Londen), G. S. de Clercq (Maatschappij van Nijverheid), Sanson (Parijs), Mr. von Saher (Duitschland). Aan deze Commissie werd opdracht verstrekt een uitvoerig praeadvies over alle besproken vragen van organisatorischen aard uit te brengen.

Het besluit der Brusselsche Kamer inzake de royeering van leden, die gedurende den oorlog met Duitschland handel gedreven hadden, vermocht de instemming der vergadering niet te vinden.

De eindindruk, dien de besprekingen wekten, was wel deze, dat overal in het Buitenland in de Nederlandsche Kamers van Koophandel een nieuw en krachtig leven aan het opkomen is, wat zich eenerzijds uit in de voortdurende toename van werkzaamheden en anderzijds in een belangrijk groote uitbreiding van het ledental. De aanwezigheid ter vergadering van den heer Kamerling Onnes, Directeur van het Bureau voor Handelsinlichtingen, moge er tevens het hare toe bijgedragen hebben om den geheelen Nederlandschen inlichtingsdienst, voor zoover mogelijk, in een vaste baan te leiden en tot een algeheele centralisatie dezer werkzaamheden te geraken.

Het zal daartoe ook noodzakelijk zijn, dat het Bestuur van de Jaarbeurs, dat op het oogenblik zijn eigen inlichtingsdienst aan het inrichten is, blijk geeft van het besef, dat op dit gebied alleen door onderlinge samenwerking en nauwere aaneensluiting in de toekomst met succes gewerkt kan worden.

In het algemeen genomen is het resultaat der conferentie nog slechts voorloopig. Men heeft gelegenheid gehad elkaar wederkeerig te leeren kennen en te leeren inzien, dat de enorme verscheidenheid van plaatselijke instellingen en verhoudingen de Nederlandsche Kamers in het Buitenland tot de meest verschillende werkwijzen en werkmethodes noopt. Daarnaast is echter het besef wakker geworden, dat men deze verscheidenheid, ter wille van het algemeen Nederlandsch belang zal moeten aanvullen door het tot stand brengen eener centrale organisatie, welke in een zekeren federatieven vorm zal behooren gesticht te worden.

Ook dit punt zal een onderwerp van bespreking in de hierboven aangegeven commissie uitmaken. Zoodra de commissie met haar rapport gereed is, zal dit aan alle Kamers worden toegezonden, terwijl dit

rapport alsdan zoo spoedig mogelijk in een nieuwe conferentie, die dan naar alle verwachting definitieve besluiten zal nemen, zal worden behandeld.

Volledigheidshalve worden hierbij nog de navolgende punten vermeld:

Ten aanzien van de stichting van Nederlandsche Monsterkamers bleek de vergadering éénparig van oordeel te zijn, dat dergelijke stichtingen niet gewenscht zijn in plaatsen als Londen, Parijs, Düsseldorf en Berlijn, die van Nederland uit betrekkelijk gemakkelijk te bereiken zijn. Men meende dergelijke instellingen alleen te kunnen aanbevelen voor plaatsen als New York, San Francisco, Pretoria, enz.

De vergadering bleek voorts vrijwel eenparig van meening te zijn, dat in de naaste toekomst internationalisatie van de Jaarbeurs niet gewenscht geacht wordt.

Mr. A. E. VON SAHER.

Amsterdam, 30 Juni 1919.

DIAMANTBEWERKING IN ZUID-AFRIKA.

Volgens een bericht in de dagbladen wordt uit Kaapstad gemeld, dat een ontwerp omtrent het in het leven roepen van een diamantnijverheid voorstelt de regeering te machtigen vergunningen af te geven voor het bewerken van diamanten, evenals voor het oprichten van fabrieken in de Unie van Zuid-Afrika. Daarentegen wordt verboden een monopolie te stichten. Met het oog op de moeilijkheid om diamanten te verkrijgen, bepaalt het ontwerp, dat de producenten en handelaars verplicht zijn ruwe stenen tegen den marktprijs aan de aangewezen bewerkers te leveren; anders zal de uitvoer en de verkoop van alle diamanten worden verboden, totdat aan dien eisch zal zijn voldaan. Een nader bericht meldt, dat de Volksraad het wetsontwerp in tweede lezing heeft goedgekeurd, waaruit mag worden afgeleid, dat eerlang krachtige pogingen zullen worden ondernomen om een diamantnijverheid in Zuid-Afrika te vestigen. In verband hiermede rijst de vraag: is het te verwachten, dat deze pogingen succes zullen hebben en zoo ja, zullen zij een gevaar opleveren voor de Nederlandsche diamantnijverheid?

In Amsterdam werd reeds drie en een halve eeuw geleden de diamantnijverheid uitgeoefend. Zij ontwikkelde zich vooral sinds 1871, toen uit de groeven in Zuid-Afrika groote voorraden van de ruwe grondstof werden aangevoerd. Een 1000-tal werklieden vonden in het bedrijf een bestaan. Gestadig breidde de industrie zich uit en op dit oogenblik telt de Amsterdamsche diamantnijverheid meer dan 10.000 werklieden, die evenals de werkgevers krachtig zijn georganiseerd en die onder gunstige arbeidsvoorwaarden het bedrijf uitoefenen.

Buiten Nederland neemt Antwerpen een groote plaats in in de diamantindustrie. Wel had de oorlog de Belgische industrie lamgeslagen, doch in Antwerpen wordt thans als vanouds volop gewerkt. Er was steeds een heftige concurrentiestrijd tusschen de nijverheid te Amsterdam en die te Antwerpen en daarnaast ook met de Belgische „buitenindustrie”, welke werd uitgeoefend in verschillende kleine Belgische plaatsen bij wijze van huisindustrie met alle nadeelige aankeve van dien: slechte loonen, overmatige arbeidstijden, onhygiënische werkgelegenheden, enz. Op deze buitenindustrie had de vakorganisatie geen vat en ook in Antwerpen kon de organisatie niet een gelijke macht ontwikkelen als de organisaties der Amsterdamsche diamantbewerkers dat in de plaats hunner inwoning vermochten. De loonen in Amsterdam waren dan ook aanzienlijk beter dan die in België en wanneer trots alles de Amsterdamsche diamanthandel de concurrentie met den Belgischen heeft kunnen volhouden, dan ligt dit voornamelijk aan de superioriteit van het Amsterdamsche product. Alle pogingen, elders aangewend om het Amsterdamsche fabricaat te evenaren, hebben gefaald en nog steeds staat de Amsterdamsche diamantbewerking aan de

spits. De oorlog moge in België veel veranderd hebben: de buitenindustrie is door de in het land aangerichte verwoestingen juist op de plaatsen, waar zij het weligst tierde, ondermijnd en op dit oogenblik worden in Antwerpen loonen betaald, zooals die ook te Amsterdam gegeven worden — de superieure bewerking is bij de Amsterdamsche werklieden gebleven.

Wat is nu van de Zuid-Afrikaansche pogingen te verwachten? Kunstmatig wil men daar een nieuwe nijverheid in het leven roepen. Men wil vergunningen geven aan werklieden om diamanten te bewerken, doch daartoe is een eerste vereischte, dat er gegadigde werklieden zijn. Veel zullen er zeker niet zijn. De regeering zou Nederlandsche arbeiders als leermeesters kunnen laten overkomen, doch ook indien zij daarin voldoende mocht slagen, dan nog zullen er eenige jaren verlopen, voordat een contingent werklieden kan zijn gekweekt. Er zullen bovendien fabrieken moeten worden opgericht, die ook niet uit den grond kunnen worden gestampt. En van geen geringe beteekenis is, dat de werklieden in het vak een bestaan moeten kunnen vinden. Er zullen hooge loonen betaald moeten worden, hooger dan in Europa, omdat het leven zooveel duurder is en desniettemin zal de productie rendend moeten zijn.

Of het in de practijk uitvoerbaar zal blijken om de handelaars te dwingen hun waren tegen den marktprijs af te staan, mag worden betwijfeld en zeker zal men tot een stopzetting van den uitvoer niet al te spoedig besluiten. Gesteld echter, dat er na een lange reeks van jaren een nijverheid van eenigen omvang zou kunnen gevestigd zijn, dan schijnt het nog ondenkbaar, dat die omvang in afzienbaren tijd de Nederlandsche of de Belgische nijverheid zou kunnen evenaren. En wat ons vooral met gerustheid de Zuid-Afrikaansche staatsbemoeiing kan doen gadeslaan, is wel de overtuiging, dat wat België niet gelukt is ook Zuid-Afrika niet zal gelukken: te overtreffen het Amsterdamsche fabricaat.

Mr. J. E. HILLESUM.

BEVORDERING VAN DEN BOSCHBOUW EN ALGEMEENE BOSCHBOUWWETGEVING.

Was uns Not ist, uns zum Heil
Ward's gegründet von den Vätern
Aber das ist unser Teil,
Dass wir gründen für die Spättern.
Drum im Forst auf meinem Stand
Ist mir's oft, als böt ich linde
Meinem Ahnherrn diese Hand,
Jene meinem Kindeskinde.

Emanuel Geibel, Aus dem Walde.

De Nederlandsche Boschbouwvereniging heeft onder dagteekening van 19 Mei 1919 het licht doen zien een zeer belangrijke „Nota omtrent de bevoorordering van den boschbouw in Nederland door den Staat”. In deze nota, ondertekend door voorzitter en secretaris, de heeren A. E. J. Bruinsma en A. A. C. Sprangers, wordt een ingrijpend programma opgesteld, de lijnen aangevende, waarlangs in de komende jaren onze boschpolitiek zich zal hebben te bewegen. De Vereeniging begint, na eenige uitingen van Minister Posthuma bij diens verdediging van het ontwerp-Noodboschwet te hebben aangehaald, met een korte bespreking van het in 1913 onder den titel „Boschbescherming” vanwege de Directie van den Landbouw uitgegeven „Ontwerp eener Boschwet met Memorie van Toelichting en verdere Bijlagen”. Het in dezen voor indiening bij de wetgevende macht pasklaren vorm uitgebrachte rapport was het werk eener door wijlen Minister Talma ingestelde Commissie van deskundigen, waarvan Prof. Dr. J. Ritzema Bos te Wageningen het voorzitterschap bekleedde. In haar Nota constateert de Boschbouwvereniging, dat bij haar, behoudens verschillende bezwaren, die zij in een bijlage heeft saamgevoegd, „tegen het ontwerp geen principieele bedenkingen bestaan,” hoewel zij daarop onmiddellijk doet volgen, dat zij zich niettemin „met het, in deze door de Commissie Ritzema Bos ingenomen, standpunt niet (kan) vereenigen”.

Het worde mij, die met de heeren Ritzema Bos, Van Dissel, Jager Gerlings, Van Lonkhuyzen, Mollerus en Nengerman de Commissie uitmaakte en het secretariaat waarnam, vergund in de kolommen van dit weekblad eenige beschouwingen aan de Nota te wijden. Zij verdient dat ten volle, en om haar degelijkheid en om het groote belang, waarvoor zij in het krijt treedt. Ook is het geen overbodige weelde, wanneer gepoogd wordt in ons land eenige meerdere belangstelling te wekken voor het boschwezen en zijn sociaal-economische beteekenis. Dat wij onder de naties van Europa bijna het record van boscharmoede slaan — alleen het Vereenigd Koninkrijk en Portugal hadden vóór den oorlog nóg lager oppervlak-percentage ¹⁾ — is een twijfelachtige eer, die wij zeker aan de weinige particuliere en officieele belangstelling hebben te danken, welke eeuwenlang, de 19e eeuw inclus, boschbouw en rooibouw vereenzelvigde en de bijl voor het boschbouwkundig werktuig bij uitnemendheid versleet.

Inderdaad wil de Boschbouwvereniging veel verder gaan dan destijds de Commissie voor de Boschwet. Deze had zich beperkt tot boschbescherming door wettelijke bepalingen voor te stellen, houdende maatregelen tegen schade 1° door toedoen van den mensch (brand en overstuiving) en 2° door insecten. Dat volgens de Memorie van Toelichting en op haar voetspoor ook volgens de Nota het ontwerp geen bepalingen zou hebben opgenomen ten aanzien van het instandhouden van bestaande bosschen, kan niet geheel worden beaamd, vermits de strijd tegen de het bosch door vuur en insecten bedreigende gevaren noodzakelijk bosch-instandhoudend zal werken. Blijkbaar wordt echter bedoeld het ontbreken van voorschriften nopens reboisatie, zooals die in verschillende buitenlandsche wetgevingen voorkomen, en dan is de opmerking alleszins juist. Evenals die omtrent het ongeregeld laten van de bebossing van woeste gronden. Waar de Commissie huiverig voor ingrijpen was, ook doordien eigenlijke schermbosschen (Schutzwälder), die in hoofdzaak diep ingrijpen kunnen motiveeren, hier te lande vrijwel ontbraken, daar is de Nota, als goed kind van dezen tijd, veel radicaler en blijkt de eigendom voor haar wel in de allerlaatste plaats een heilig huisje. De opstellers van de Nota wijzen er op, dat het Landbouwverslag over 1917 de volgende cijfers vermeldt: bosch 253.868 H.A. of 7,78 pCt. der totale oppervlakte van ons land en voorts: woeste grond 494.527 H.A. of 15,16 pCt. Deze laatste absolute en verhoudingscijfers zijn hun een doorn in het oog, en het zijn vooral de groote belangen der gemeenschap, gemoeid met het al of niet voortbestaan van dien toestand, die aan de Nota aanzijn en inhoud hebben gegeven. Met klem wordt een beroep gedaan op de passages uit het Landbouwverslag, te vinden op blz. LV en LVI, waarin betreurd wordt, dat veel jong en goed groeiend hout voor brandhout is gebezigd, dat uitgebreide oppervlakten zijn kaal gehakt, waarvan waarschijnlijk een belangrijk deel nimmer meer tot bosch zal worden aangelegd en dat op verschillende plaatsen de schade-lijke dennenscheerder sterk vermeerderde. Het Landbouwverslag betwijfelt of de inlandsche houtproductie op den duur in de behoefte onzer mijnen aan (in hoofdzaak slechts zwaar) hout zal kunnen voorzien. In de Nota wordt nu, volkomen terecht, betoogd, dat de middelmatige, eerst na langeren tijd realiseerbare inkomsten uit bosch en het sporadisch voorkomen van grootgrondbezit ²⁾ te onzent factoren zijn, die op het particulier initiatief belemmerend werken. Nu zal een boschwet zeer zeker den particulieren ondernemingsgeest niet mogen afschrikken, zij zal hem veeleer moeten aanmoedigen en ondersteunen, doch

¹⁾ Per hoofd der bevolking staan we zelfs op de 2e plaats van anderen!

²⁾ De eenig rationeele vorm voor boschbouw is grootbedrijf.

in het aangezicht van die 500.000 H.A. en den achteruitgang der oorlogsjaren zou de vraag blijven dringen: „wat kan en moet worden gedaan om op de meest economische wijze, en in niet te langen tijd het doel, de bebossching van al de daarvoor in aanmerking komende terreinen, te bereiken?” Hier nu ga ik met de Boschbouwvereniging niet langer accoord. Wat is het geval?

Er wordt gesproken van „de meest economische wijze”. In de Nota wordt daaraan deze zin gehecht: productief maken van alle daarvoor geschikte terreinen met zoo min mogelijk kosten. Het is echter blijkbaar niet bij de Vereeniging opgekomen — begrijpelijk bij boschbouwkundigen, maar daarom toch eenzijdig en minder juist — dat „de meest economische wijze” wel eens zou kunnen beletten, dat „überhaupt” de eerste jaren veel kapitaal, door overheid en particulier, werd gestoken in de ontginning tot bosch! Ook wij, die buiten den oorlog bleven, staan in zoo menig opzicht voor de noodzakelijkheid eener algeheele reconstructie van ons economisch leven. En nu brengt „de meest economische wijze” ten aanzien van de kapitaalbesteding mede, zoowel van bestaand als nieuw te vormen kapitaal, dat de meest dringende behoeften gaan vóór de minder dringende. Nu noem ik het op gang brengen in de nijverheid van de talloos vele bedrijven, die óf stilstonden wegens grondstofgebrek óf werden vervormd en thans in de oude banen moeten worden teruggeleid, de voorziening van nijverheid en landbouw met grondstoffen uit den vreemde, het verlies van ons economisch achterland voor onbepaalde tijd, het op peil brengen van den uitgeboerden grond in de zandstreken, het inhalen van den reusachtigen achterstand op het gebied van den woningbouw, de kosten der drooglegging van de Zuiderzee, last not least de delging van anderhalf milliard crisisschuld, als even zoovele redenen om inderdaad zéér en zéér economisch om te gaan met ons beperkte maatschappelijke kapitaal, onverschillig of dit zich bij particulieren of in de schatkist bevindt. Dit werpt wel een eenigszins ander licht op de schijnbaar „harmlos” gestelde vraag in de Nota. Die vraag beteekent toch niet meer of minder dan dit: of krachtens het adagium der „meest economische wijze” een belegging op zeer langen termijn, die zeg 2½ of 3 pCt. belooft, de voorkeur verdient, niet alleen van particulier-kapitalistisch doch ook van algemeen-utilistisch standpunt, boven een waarbij de intense behoeftestand de rente voor lang crediet tot 6 pCt. of hooger doet oploopen, gelijk reeds thans het geval wordt. Hoe gaarne ook ik die 500.000 H.A. zie verminderen ten gevolge van ontginning, zoo wensch ik toch niet het beproefde algemeen-economisch beginsel uit het oog te verliezen, bekend als de wet van het kleinste offer. En nu kan in een tijd van opbloei en betrekkelijken kapitaalrijkdom, van sterke besparing bij lagen levensstandaard, de gemeenschap in het belang van „bebossching van al de daarvoor in aanmerking komende terreinen” zich een offer getroosten: thans, nu er krapte is en komt aan allen kant en wij door een crisis zonder weerga zullen heen moeten, om tot betere toestanden van productie, loonvorming, besparing en vertering te kunnen terugkeeren, zal onze Staat doen, alsof hij niets speurt van de economische, maatschappelijke en morcele inzinking, en een deel der publieke middelen steken in ontginning tot bosch?! Zeer zeker, iedereen weet, dat zuinigheid in vele ambtelijke bureaux ver is te zoeken, en dat, gemeten aan de maat van sommige bureaucratische verspilling, 3 pCt. rente een schitterende belegging moet heeten, maar ik neem aan, dat de Boschbouwvereniging zou weigeren den maatstaf van het „penny-wise and pound-foolish” aan haar plan te zien aangelegd. Ook is het waar, dat de overheid, vanwege allerlei indirecte belangen en voordeelen of op grond van ideële motieven, zich niet altijd op het commercieele standpunt mag stellen.

Het is alleszins juist, wanneer b.v. voor het behoud van een natuurmonument diep in den gemeenschappelijken buidel wordt getast, maar daarmee wordt nog niet gezegd, dat voor de gemeenschap, in tegenstelling tot den particulieren ondernemer, het niet-commercieele standpunt het principieel juiste zou zijn.

Voor mij, als vrijhandelaar, rijst een heel andere vraag dan de genoemde der Nota op blz. 5, nl. deze, of het met betrekking tot ontginning speciaal tot bosch niet in de komende jaren het beste zou zijn, in stede van rechtstreeks in te grijpen en tegen kostbare schadevergoeding te dwingen, de zaak maar aan haar natuurlijke economische ontwikkeling (of niet-ontwikkeling) over te laten en ons vooral afzijdig te houden van een ten koste van de algemeene welvaart geïnaugureerde boschbouwprotectie? De Nota wil bij de te volgen politiek zorgvuldig de bezitsvormen overwegen, nl. wat beter is: Staats-, gemeente- dan wel particulier bezit; zij wil te dezen consequent zijn en dat strekt haar zeker tot verdienste. Maar wanneer ik dan lees op blz. 9: „Voorts houde men steeds voor oogen, dat duurzame vooruitgang op boschbouwkundig gebied alleen door consequent volhoudend streven is te bereiken. Zoo ergens, dan is dit hier allernoodzakelijkst; alleen door volhouden zal men er komen”, dan slaat mij tegenover de aanbevolen kunstmatige, economisch-geforceerde, protectionistische boschbouwpolitiek der Nota, gezien de nooden van dezen tijd, wel de schrik om het hart.

Dat er aan een algemeene Boschwet dringende behoefte bestaat, wordt dezerzijds gaarne erkend. Doch, vooreerst althans, niet met het doel om het half miljoen H.A. woesten grond uit de wereld te helpen, doch veeleer om de blijvende kern uit de Noodboschwet over te nemen en om boschbeschermend in den zin van boschconserveerend op te treden.⁴⁾ Te veel wordt uit het oog verloren, dat er een hemelsbreed verschil bestaat tusschen productiebosschen en bosschen, die om klimatologische, hydrologische, hygiënische, aesthetische redenen, dat is *ten publieken nutte* moeten in stand blijven. In het laatstgenoemde geval is voor een publiekrechtelijk dwangapparaat, dat in onteigening culmineert, alles te zeggen. De productiebosschen echter, waarop b.v. het Landbouwverslag doelt, wanneer het de quaestie van het mijnhout aanroert, vallen geheel onder het privaatrechtelijk gezichtspunt. Waarom ze, ook waar ze reeds in handen van gemeenten of Rijk mochten zijn, anders te behandelen dan cultuurgrond met andere, nóg dringender bestemming (akkerland, tuingrond, weiland etc.)? Al is het onweersprekelijk, dat boschbedrijf alleen als grootbedrijf kan bestaan, zoo is toch deze zuiver technische aangelegenheid niet bij machte, voor zoover het productiebelang aangaat, het boschdomein publiekrechtelijk te organiseren, d.w.z. principieel afwijkend van b.v. het Staatsdomein onder Klundert en Zwaluwe, noch ook om een Boschwet in het leven te roepen, die ter wille van de houtvoorziening dwingend en centraliseerend den privaten grondeigendom zou gaan besnoeien en de gemeente-autonomie in het hart zou tasten.

Met het instituut der „banbosschen” en „bangronden” ga ik geheel accoord, omdat hier juist het publiekrechtelijk moment werkt, dat tot ingrijpende eigendomsbeperking den wetgever legitimeert. Het gaat daarbij immers om bosschen, die „hunne voornaamste beteekenis aan andere factoren dan aan de waarde van het hout” ontleenen. Dit is naar het oordeel der stellers van de Nota echter niet voldoende. Een algemeene Boschwet moet „al de bosschen en voor bebossching in aanmerking komende gronden” kunnen bestrijken. Welnu, daar juist ligt het gevaar. Voor het

⁴⁾ Vergelijk het inzonderheid voor dit punt zeer lezenswaardige artikel van Prof. Ant. te Wechel, „Hoe zorgt de Zwitsersche Bondsregering voor de instandhouding van het Bosch-areaal in Zwitserland?”, Tijdschrift der Nederlandsche Heidemaatschappij, 1916.

algemeene Rijksbelang moet de gemeente-autonomie onderdoen en wanneer de Boschwet het „banbegrip” vestigt en in 's Rijks belang daaromtrent regels geeft, dan zal de gemeente, indien geroepen, zelfs aan de uitvoering moeten medewerken. Het spreekt echter vanzelf, dat met den ban als wapen het half miljoen H.A. woeste grond niet verdwijnt noch ooit verdwijnen zal! Dus moet hetzelfde stel bepalingen dienst doen om b.v. de gemeenten, „die het beheer en de ontginning niet of althans geheel onvoldoende ter harte nemen en grootendeels voortgaan in gebreke te blijven van de hun geboden gelegenheid tot het inroepen van Staatshulp ¹⁾ gebruik te maken” (cf. pag. 15) te dwingen tot boschontginning over te gaan, eenig en alleen in het productiebelang. Men voelt, dat de consequentie dezer redeneering voert tot algeheele socialiseering. Waarom halt te maken bij hout? Daarvoor bestaat toch geen enkele reden. Wanneer een beroep wordt gedaan op den velerlei dwang, dien de gemeente ondergaat op het gebied van armwezen, onderwijs, openbare gezondheid, bouw- en woningtoezicht, dan moge er even op worden gewezen, dat hier het openbaar belang en wel het openbaar *Rijks* belang evident is. Bij de bosschen beperkt zich dat belang tot wat in het „banbegrip” besloten ligt; de rest is productie en kan, hoewel ook, doch dan in gansch anderen zin „van openbaar belang”, niet incidenteel mede onder de dwingende regeling worden getrokken, met minachting van consequenties, die zich over het héele productieveld uitstrekken en die de opstellers van de Nota denklijk zelf niet hebben gewild. Er is in de laatste jaren in de geesten veel veranderd. In menig opzicht zijn wij allen min of meer „gerevolutioneerd”. Maar dat iets van Rijksbelang zoude zij, zoodra het maar de leuze „productie” in zijn vaan kan voeren, dat een deel van onzen grondeigendom zich deswege aan een publiekrechtelijk productieregim moet onderwerpen, zóó ver zijn wij toch nog niet. ²⁾ Ten minste hier niet. Typeerend voor de principieele vraag omtrent de verhouding der algemeene Boschwet tot den privaten grondeigendom is wel deze passage (cf. pag. 17): „dat in het tegenwoordig stadium van maatschappelijke ontwikkeling de Staat toch kwalijk kan gedoogen, dat bij voortduring bosschen geheel onvoldoende worden beheerd, zoodmede dat woeste gronden ter wille van zeer eenzijdige persoonlijke belangen improductief worden gelaten of op zeer onvoldoende wijze worden beheerd of ontgonnen. Dit beginsel — aldus gaat de Nota voort — zal eventueel in de te ontwerpen regeling in dier voege moeten worden uitgesproken, dat den betrokken eigenaren voldoende gelegenheid is te geven om het verzuimde goed te maken en dat zij de overtuiging erlangen, dat met hunne belangen in het redelijke wordt rekening gehouden. Eerst wanneer zij zichzelf onmachtig verklaren, dan wel onmachtig of onwillig zijn gebleken om afdoende verbetering aan te brengen, zou aan den Staat de bevoegdheid tot onteigening ten algemeenen nutte moeten worden toegerekend teneinde de mogelijkheid te scheppen met de onteigende objecten te handelen als dit ten bate van de gemeenschap het meest geraden schijnt.” Hier nu wordt m.i. voorbijgezien, dat het zeer economisch kan zijn, grond incult te laten liggen, om de eenvoudige reden, dat kapitaal en arbeid met meer nuttig effect in andere takken van bedrijf kunnen en dus ook moeten worden aangewend. De uitzonderingsgevallen van richards, die er groote jachtterreinen op nahouden, welke zich zeer wel voor de cultuur eigenen, mogen toch niet den norm bepalen! Wanneer het inderdaad voordeel zou opleveren tot boschbouw op woesten grond over te gaan, het zou onder den prikkel van het eigenbelang wel gebeuren. Dwingen of als gemeen-

¹⁾ Sinds wanneer is het inroepen van Staatshulp rechtsverplichting, ten aanzien waarvan kan worden „in gebreke gebleven”?

²⁾ Let wel: de Boschwet, in tegenstelling tot de Noodboschwet, is voor normale tijden bedoeld.

schap zèlf doen, beduidt: oneconomisch omspringen met de schaarsche productiefactoren. Tenzij er een onbetwistbaar algemeen belang aanwezig is, dat de overheid noopt om het dan te kort schietend particulier initiatief de taak uit handen te nemen. Zoodanig algemeen belang is de houtproductie niet. De rechtsground, uit climatologisch, hydrologisch (eventueel orologisch), hygiënisch of aesthetisch oogpunt aanwezig, schittert bij de productie door afwezigheid. Tenzij men deze consequenties zou aandurven: dat landbouwer A onteigening moet kunnen verkrijgen van den grond van landbouwer B om reden, dat deze onmachtig of onwillig is zijn bedrijf „behoorlijk” te exploiteeren en dat tuinbouwer C daarna alles van A opeischt, omdat tuinbouw zooveel intensiever is dan zelfs de intensiefste akkerbouw en de „gemeenschap” bij de grootste bruto-opbrengst per H.A. het meest gebaat is, enz. Door het productiebelang tot grondslag te maken voor een administratieve wet met alle gevolgen van publiekrechtelijke eigendomsbesnoeiing tot de onteigening als uiterst eindpunt, tast de Nota, zonder dit zelf te overzien, den privaten-grondeigendom aan in zijn algemeenheid. Want er is, uit dit gezichtspunt, wederom geen enkele reden om halt te houden bij den boscheigenaar, die zijn boeltje verwaarloost. En straks komen dan de bedrijven aan de beurt, die geheel of in hoofdzaak uit *roerend* kapitaal bestaan. Ook hier zou het „publiekrechtelijk” productiebelang soha kunnen belopen uit onmacht of onwil en ook hier ware dan plaats voor een prophylactische, algemeene bedrijvenwet, waarin, wèl beschouwd, de Boschwet dan wel zou kunnen worden geïncorporeerd. Zoo opent dan de Nota blijkens de voorafgaande deductie een hoogst waarschijnlijk door haar zelve niet gewenscht perspectief. In dit verband zij herinnerd aan een initiatiefvoorstel, door Mr. S. van Houten, 3 Juni 1890, bij de Tweede Kamer ingezonden, waarin o.a. onteigening werd mogelijk gemaakt voor „ondernemingen van tuinbouw, landbouw, veeteelt en houtteelt”, ten name van gemeentebesturen, die de gronden weer van de hand moesten doen. De Staatscommissie voor den Landbouw heeft aan dit voorstel een vrij uitvoerige bespreking gewijd en als haar oordeel uitgesproken, dat door het ontwerp, ware het wet geworden, de vastheid van het grondbezit met alle productiebelang, daaraan verbonden, ernstig zou zijn geschaad. ¹⁾

Uit het bovenstaande valt wel op te maken, hoe ik thans denk over „krachtige, doelbewuste en stelselmatige uitbreiding van het Staatsboschdomein.” Voor zoover tot die uitbreiding de bevordering van de binnenslandsche houtproductie, dus geen openbaar belang; zou willen bijdragen, acht ik haar verwerpelijk, doch omgekeerd: waar hydrologie, climatologie, hygiëne, aesthetica in het geding komen en dus een of ander werkelijk algemeen nut op het spel staat, dáár, doch ook dáár alleen, acht ik publiekrechtelijk ingrijpen nuttig en noodig en moet desnoods ons heele tuighuis van overheidsdwangmiddelen worden beschikbaar gesteld.

In liefde tot het bosch wensch ik voor niemand onder te doen. Echter: daar bosschen ook tot houtproductie dienen, vallen zij onder de algemeene economische leer aangaande productie, productiefactoren, bedrijfsvorm en rentabiliteit. En zoo moet liefde tot het bosch, dat is tot de natuur in een harer aantrekkelijkste en verheffendste vormen, zich leeren paren aan een andere: die tot een goede economie. Daarvan drage onze Boschwet, als zij eindelijk haar ook door mij gewenschte intree zal doen, de sporen.

Groningen, Juni 1919.

H. W. C. BORDEWIJK.

DE TANTIEME-BELASTING.

Prof. Molengraaff richt zich in het nummer van 18 Juni niet geheel tot het juiste adres, waar hij zich

¹⁾ Verg. Rapporten en Voorstellen betreffende den economischen toestand der landbouwers in Nederland, blz. 92—98.

tot mij richt. Wat betreft de uitlegging van de wet, gelijk zij thans woordelijk luidt, heb ik mij slechts aangesloten bij Mr. Fruin,¹⁾ daarbij aantoonende, dat die uitlegging ook met de geschiedenis van de wet overeenkomt en voorts aangevende wat de consequentiën zijn van de uitlegging. De geschiedenis van de wet laat Mr. Molengraaff rusten; hij komt slechts op de woorden. En ik kan slechts zeggen, dat ik de betekenis van de woorden veel beter uitgelegd zie door Mr. Fruin dan door hem.

Mr. Molengraaff kon in de wet de uitspraak niet vinden, dat wat ten laste van de vennootschap komt ten laste komt van allen, die de winst deelen. Geen wonder, het spreekt dunkt mij vanzelf. Al wat ten laste van de vennootschap komt — en niet in de vennootschapskas terugkeert, wijl het van een ander verhaald moet worden — vermindert de winst en komt dus ten laste van wie de winst deelen.

Mr. Fruin zegt: „Ten aanzien der dividenden is de belasting dus eenvoudig eene aan de vennootschap opgelegd naar den grondslag harer uitkeeringen aan aandeelhouders. Hieruit vloeit voort, dat de dividendbelasting gelijk staat met alle andere belastingen, haar opgelegd, alzoo *deel uitmaakt harer onkosten en hare winst vermindert*” (d.i. dus een last is voor allen, die in de winst deelen en wel naar gelang zij in de winst deelen, v. G.)

Volgens Prof. Molengraaff vormen alleen de aandeelhouders de vennootschap; de aandeelhouders hebben dus zijns inziens de belasting van de uitdeelingen, zoowel dividenden als tantièmes, te betalen. Ik veroorloof mij de volgende vraag. De grondbelasting van een gebouw van een vennootschap komt ten laste van de eigenares d.i. van de vennootschap; moet dus ook de grondbelasting alleen door de aandeelhouders worden betaald? Mij dunkt, die belasting vermindert ook de winst en wordt daardoor gedragen door allen, die in de winst deelen; vrijstelling van de belasting zoude zoowel voor aandeelhouders als voor tantiëmisten een iets hogere uitkeering mogelijk maken. Zou Prof. Molengraaff een winstverdeling willen maken krachtens welke de tantiëmisten van heffing of vrijstelling van grondbelasting niets zouden merken, doch alleen de aandeelhouders daarbij belang hebben; en ook zoo met de personeele belasting? Zoo neen, dan handhaaf ik mijne en Mr. Fruin's opvatting als de eenige, welke uit de wet te lezen is.

Er is echter nog dit verschil naar mijne meening. Men zoude door aandeelhouders een winstverdeling kunnen doen vaststellen, waarbij grond- en personeele belasting niet als onkosten van de vennootschap worden aangenomen, doch als een last van de aandeelhouders alleen. Maar in zake de dividendbelasting is dat twijfelachtig, omdat, waar art. 11 zegt, dat de tantiëmistbelasting moet worden verhaald op de tantiëmisten, daaruit en uit de geschiedenis wel de gevolgtrekking moet worden gemaakt, dat de wet in zake de dividendbelasting geen bevoorrechtiging van de tantiëmisten wil, welke het gebod van art. 11 gedeeltelijk waardeeloos zoude maken.

Het is ten slotte jammer, dat Mr. Molengraaff zich niet uitliet over de rechten van de preferente aandeelhouders ingeval deze voor 5 pCt. preferent zijn en de winst maar net f 50.000 op een kapitaal van een millioen (f 500.000 preferent) bedraagt. Die vraag zette Mr. Fruin tot schrijven en is feitelijk van dezelfde beteekenis.

ANT. VAN GIJN.

N.B. Ik constateer, dat Mr. Molengraaff ook de foute berekening van Mr. Treub in de Kamer niet in bescherming neemt, welke de financieele redacteur van de N. R. Crt. als de eenig zaligmakende aangeeft, doch die de administratie van die courant wel niet slikken zoude, als de Inspecteur der Belastingen ze op hare vennootschap toepaste.

¹⁾ [Zie pag. 405 van dezen jaargang. — Red.]

UITGEVOERDE EN VOORGENOMEN VERBETERINGEN VAN ONZE SCHEEP- VAARTWEGEN.

c. Binnenscheepvaartwegen. *)

3°. De scheepvaartwegen in het Oosten des lands.

Het Oosten des lands is van nature slecht met waterwegen bedeeld; de Geldersche IJssel is de eenige wat meer belangrijke verkeersweg voor het watertransport. Wanneer men bedenkt, dat de IJssel slechts $\frac{1}{6}$ deel van het water van den onverdeelde Boven-Rijn afvoert, dan is het wel te begrijpen, dat deze rivier in haar oorspronkelijken ongenormaliseerden toestand, in perioden van laagwater althans, een slechts aan zeer bescheiden eischen voldoende vaarwater aanbod. Het Apeldoornsche Kanaal, dat oorspronkelijk bedoeld was als een lateraal kanaal om de vele ondiepten in het bed van den IJssel te ontgaan, is hiervan wel het sprekend bewijs.

Was de IJssel van nature al de minste der drie Rijntakken, ook voor de verbetering van het vaarwater kwam deze rivier steeds in de laatste plaats in aanmerking. Oorspronkelijk werd de verbetering van onze groote rivieren ondernomen om door zekerder afvoer van hoog opperwater en ijs de kans op doorbraken der bandijken te verminderen; bij den IJssel werkte deze drijfveer niet zoo sterk, omdat de rivier over groote lengten tusschen hoge gronden stroomt en ter plaatse waar dijken aanwezig zijn, doorbraken bij lange na niet zulke ernstige gevolgen hebben als in streken, gelegen langs onze overige groote rivieren. Ten slotte werd toch ook door geleidelijken aanleg van normaliseeringswerken en wel het eerst op de slechtste plaatsen van het vaarwater, de toestand eenigszins verbeterd. Toen in het decennium tusschen 1871 en 1880 plannen bestonden voor een zeevaartverbinding naar Zwolle en Kampen werd, onder leiding van den toenmaligen ingenieur W. F. Leemans, eene ingrijpende verbetering tot stand gebracht van de rivier beneden Katerveer; verschillende takken, waardoor de rivier in zee stroomt, werden betuigd en als hoofdgeul werd aangehouden het Keteldiep, dat door lange dammen tot in zee werd geleid tot waar voldoende diepte aanwezig was. Deze werken leverden een volkomen succes op en nog steeds wordt beneden Katerveer een diepte van ruim 3 M. bij normaal laagwater aangetroffen.

Door het geregeld uitvoeren van plaatselijke verbeteringen was de toestand van het overige deel van de rivier wel zeer verbeterd, maar deze was toch, althans bij lage waterstanden, slechts voor een beperkte binnenvaart voldoende en veelal ontstonden bij zeer laag water groote moeilijkheden. In 1914 bedroeg toch de minste vaardiepte bij normaal laagwater (N.L.W.) tusschen den IJsselkop en Zutphen 1,70 M. en van Zutphen tot Katerveer 2 M., terwijl in den drogen zomer van 1911 de waterstand op het boven-deel van de rivier tot meer dan 1 M. onder het peil van N.L.W. daalde. Aangezien plaatselijke verbeteringen verder weinig baat meer konden opleveren, werd besloten over te gaan tot eene doorgaande normaliseering van de geheele rivier boven Katerveer; de normaalbreedte, welke aan den IJsselkop te Westervoort 90 M. bedroeg en geleidelijk benedenwaarts verruimde, werd met 15 M. verminderd, waarbij gestreefd werd naar een doorgaande diepte onder N.L.W. van 2 M. voor het vak IJsselkop—Zutphen en van 2,50 M. voor het vak Zutphen—Katerveer. De kosten werden met inbegrip van eenige reeds uitgevoerde verbeteringswerken op $2\frac{1}{4}$ millioen gulden geraamd.

De werken zijn van den IJsselkop tot bij Doesburg en van boven Zutphen tot Katerveer gereed en hebben een zeer gunstig resultaat opgeleverd; met uitzondering van een enkel punt, waar nog eenige werken gemaakt worden, is de verlangde diepte van

*) Vervolg van pag. 554.

2 M. —N.L.W. voor het vak IJsselkop—Zutphen en van 2,50 M. voor het vak Zutphen—Katerveer in het genormaliseerde riviergedeelte ruimschoots bereikt. De verkregen resultaten zijn zelfs zoo gunstig, dat naar mijn oordeel het mogelijk is om na uitvoering van nog eenige niet te omvangrijke aanvullende werken boven Zutphen een doorgaande diepte van minstens 2,50 M. —N.L.W. en beneden Zutphen van 2,70 à 2,80 —N.L.W. te verkrijgen is; in het bijzonder dient er dan daarbij op gelet te worden, dat de voor de scheepvaart zeer hinderlijke scherpe bochten zooveel mogelijk verflauwd worden. Op een zoo gunstig resultaat heeft men in 1914 niet mogen rekenen en het komt mij voor, dat thans de op den IJssel mogelijke scheepvaart wel uit een eenigszins ander oogpunt bezien kan worden dan voorheen.

Naast den IJssel boden de kleine rivieren, de Oude IJssel, de Berkel, de Regge en de Vecht, vanouds gelegenheid voor de vaart van zeer kleine vaartuigjes. Hoe primitief het varen op deze riviertjes ging, moge hieruit blijken, dat b.v. op de Vecht bij laagwater telkens, door het leggen van een dammetje, door de rivier het water opgestuwd moest worden, om met een scheepje te kunnen varen. Onder zulke omstandigheden is het begrijpelijk, dat de aanleg van een verhard weg van Almelo naar Zwolle in 1836 een groote verbetering beteekende voor het verkeer naar Twenthe, het gebied in het Oosten des lands, dat het krachtigst behoefte gevoelde aan betere verkeerswegen. Oorspronkelijk was hier de textielindustrie nauw met den landbouw verbonden, maar nadat in 1833 Thomas Ainsworth de snespoel had uitgevonden, begon voor Twenthe het eerste stadium der moderne industriele ontwikkeling, waarmede al zeer spoedig een drang naar den aanleg van betere waterverbindingen gepaard ging. Als gevolg hiervan kwamen in de jaren 1855—1858 de kanalen der Overijsselsche Kanalisatie-Maatschappij tot stand, bestaande uit een hoofdkanaal van Zwolle naar Almelo met zijkanalen naar Deventer en naar de Vecht bij Gramsbergen. De kanalen hebben eene bodemdpte van 1,60 M. à 1,70 M. bij een bodembreedte van 7,50 M., terwijl de sluisen 6 M. wijd zijn en eene schutkolkengte van 40 M. hebben; bij normalen waterstand zijn de kanalen ongeveer geschikt voor schepen van 200 ton. Het verkeer door sluis VI, bij Almelo, bedroeg in beide richtingen te zamen in de jaren 1880 en 1915 respectievelijk 6066 en 6341 vaartuigen met een totalen inhoud van respectievelijk rond 128.000 en 204.000 M³. Stoom- en motorvaartuigen mogen slechts met bijzondere vergunning op de kanalen varen en het laadvermogen is dan tot ongeveer 30 ton beperkt. Later werd nog een kanaal van ongeveer dezelfde afmetingen gegraven van Almelo naar Nordhorn; in 1889 kwam het tot de grens en in 1904 tot Nordhorn gereed.

Mogen de kanalen oorspronkelijk aan hun doel beantwoord hebben, de afmetingen waren al spoedig geheel onvoldoende voor de scheepvaart naar een belangrijk industrieel centrum als Twenthe middelerwijl geworden was. Het behoeft dan ook niet te verwonderen, dat zoodra een dicht spoorwegnet door Twenthe was gelegd, de beteekenis van de oude kanalen voor de economische ontwikkeling van deze industriestreek onbeduidend werd en een steeds krachtiger aandrang ontstond naar betere waterwegen, die niet slechts Almelo, maar ook de andere Twenthsche industrie-centra zouden bereiken.

In den beginne hadden pogingen om tot aanleg dier kanalen te geraken nog niet veel succes, maar sedert het begin dezer eeuw werden tal van plannen opgemaakt, die van verschillende zijden ondersteuning vonden.

De verscheidenheid van plannen gaf Minister Lely aanleiding om het Koninklijk Besluit van 3 Maart 1914, No. 17, uit te lokken, waarbij een Staatscommissie werd benoemd met opdracht te onderzoeken,

welk tracé uit een technisch en economisch oogpunt het meest in aanmerking komt voor een kanaal tot verbinding van Twenthe met de scheepvaartwegen in Nederland, welke afmetingen aan dezen waterweg behooren te worden gegeven en hoeveel de kosten van aanleg globaal zullen bedragen; de commissie bracht 19 Mei 1917 haar rapport uit.

In haar rapport geeft de commissie in de eerste plaats een aantal gegevens, welke de krachtige economische ontwikkeling van Twenthe aangeven; enkele er van mogen hier een plaats vinden.

Het aantal inwoners steeg van 100.000 in 1880 tot 200.000 in 1915; in de belangrijkste nijverheidscentra steeg de bevolking in gemelde periode zelfs met 170 pCt., terwijl de sterkste toename van bevolking in Enschede plaats had, waar het zielental in die periode verzevenvoudigde.

De oorsprong van de textielnijverheid is te zoeken in de gewoonte van de bevolking om thuis voor eigen gebruik te spinnen en te weven. Sedert deze industrie fabriekmatig wordt beoefend, heeft zij zich sterk uitgebreid, en dit is nog steeds het geval, gelijk uit het navolgende staatje blijkt.

Jaar.	Aantal spinnen.	Aantal getouwen.
1880....	186.480	10.139
1890....	220.636	14.217
1900....	307.146	20.185
1910....	466.426	28.933
1912....	543.942	31.997
1914....	595.744	34.564
1915....	645.754	34.792

De toename der productie van de spinnerijen en weverijen te Enschede blijkt uit het volgende staatje.

Stoffen.	1880	1915
	K.G.	K.G.
Spinnerijen		
verwerkte grondstof	3.560.000	26.400.000
geproduceerde garens	3.130.000	22.500.000
Weverijen		
verwerkte garens (totaal)	4.150.000	22.860.000
idem (van elders aangevoerd)....	2.050.000	7.360.000
geverfde garens en manufacturen	1.550.000	9.290.000
gesterkte garens	1.900.000	6.920.000

Het kolenverbruik in de spinnerijen en weverijen te Enschede steeg van 35.000 ton in 1889 tot 84.000 ton in 1915 en de waarde van de totale productie der textiel fabrieken te Enschede van ruim 5,5 millioen gulden in 1880 tot ruim 33,5 millioen gulden in 1915.

Het totaal aantal arbeiders, werkzaam in de Twenthsche nijverheid, bedraagt ongeveer 20 pCt. der bevolking; in de textielindustrie zijn ongeveer 26.000 arbeiders werkzaam en in de metaalindustrie, welke hoofdzakelijk in Hengelo gevestigd is, 3650 arbeiders.

Naast de industriele ontwikkeling valt ook eene intensere bodemcultuur waar te nemen, door ontginning van woeste gronden.

Met de ontwikkeling van Twenthe ging uiteraard uitbreiding van het goederenvervoer gepaard.

Het navolgende staatje geeft een overzicht van het totale goederenverkeer op de 11 belangrijkste stations in Twenthe.

Jaar.	Totaal goederenvervoer in tonnen.	waarvan steenkolenvervoer in tonnen.
1880....	207.614	82.660
1890....	262.558 ¹⁾	64.639 ¹⁾
1900....	644.259	166.068
1910....	834.771	218.924
1912....	968.027	249.534
1914....	908.313	248.650
1915....	970.365	289.014

¹⁾ Deze opgaven betreffen alleen het vervoer van de S.S.

Bij het totale goederenvervoer speelt het vervoer te water tengevolge van den minder goeden toestand der kanalen thans slechts een ondergeschikte rol; in op- en afvaart te zamen heeft bij sluis VI een totaal jaarlijksch verkeer van ongeveer 200.000 M³. plaats; sedert het begin van deze eeuw blijft het verkeer nagenoeg stationnair, wat er bij de krachtige economische ontwikkeling van Twenthe op wijst, dat de kanalen steeds minder aan de eischen des tijds gaan voldoen.

Uit de daadwerkelijke pogingen in Twenthe aangewend, om de totstandkoming van kanaalverbindingen voor te bereiden, blijkt dat belanghebbenden de economische noodzakelijkheid van betere scheepvaartwegen gevoelen en door den krachtigen financieelen steun, welke aanstonds is toegezegd voor de thans voorgestelde kanalen is dit opnieuw aangetoond. In de eerste plaats zal de aanvoer van Duitsche steenkolen uit het Ruhrdistrict, of van Engelsche kolen uit Amsterdam of Rotterdam en later van Limburgsche kolen over de gekanaliseerde Maas en het Maas-Waalkanaal per schip vrachtbesparing geven en de industrie beter gelegenheid voor scherper concurrentie geven; waar in de jaren 1910—1913 gemiddeld per jaar 240.000 ton steenkolen aangevoerd werden, kan eene geringe vrachtbesparing reeds van groote beteekenis zijn. Voor den aanvoer van ruwe katoen uit Amsterdam en Rotterdam zal een vaarweg eveneens van groote beteekenis zijn, evenals voor den afvoer der voortbrengselen van de metaalnijverheid. Voor den afvoer der fabrieken der textielnijverheid treedt de waterweg niet zoo zeer in mededinging met den spoorweg, omdat de vrachtkosten ten opzichte van de waarde van het product betrekkelijk gering zijn en de snelheid van vervoer hier veelal van meer belang is.

In een zich krachtig ontwikkelende landstreek is verder behoefte aan allerlei goederen, waarvan verschillende als bouwstoffen en sommige voedingsmiddelen uitstekend te water vervoerd kunnen worden; dit laatste kan ook gezegd worden van verschillende landbouwproducten en kunstmest.

In vele opzichten is nog verdere ontwikkeling der Twenthsche bedrijven mogelijk en daaraan zal een scheepvaartweg ten goede komen.

De commissie meent niet in beschouwingen te moeten treden over de grootte der vrachtbesparing, die bij vervoer per schip in plaats van per spoor bij verschillende goederen verwacht kan worden, omdat die besparing van zooveel factoren afhangt, dat ten opzichte van dat punt gemaakte gissingen niet betrouwbaar zijn. Bij de beoordeeling van het belang van het kanaal dient dan ook meer daarop gelet te worden, dat het hier geldt de verdere ontwikkeling van een belangrijk bloeiend industriegebied met sterk wassende bevolking.

„De commissie is van gevoelen,” zoo schrijft zij, „dat een kanaal geschikt voor vaartuigen van 600 ton laadvermogen zal voldoen aan de behoeften van Twenthe. Wanneer zij van oordeel was, dat de vaart op Twenthe regelmatig met grootere schepen moest kunnen worden uitgeoefend, zou zij niet geaarzeld hebben grootere afmetingen voor te stellen, maar de meerdere kosten, die daarvan het gevolg zouden zijn, worden geacht geenszins op te wegen, tegen de voordeelen, die daarmee zouden worden verkregen.”

De maximum afmetingen voor sleepschepen worden gesteld op 60 M. voor de lengte, 8 M. voor de breedte en 2,40 M. voor den diepgang en in verband daarmee zijn het kanaalprofiel en de afmetingen der kunstwerken bepaald. Wel zal een schip, dat alle genoemde maximummaten bezit, een grooter laadvermogen hebben, maar de commissie zegt uitdrukkelijk, dat dergelijke schepen als regel niet toegelaten moeten worden, omdat dan het voordeel, dat de ruime afmetingen der werken voor de vaart opleveren, zouden vervallen. De bodemdiepte van het kanaal bedraagt 3 M. in het midden en 2,60 M. aan de kanten, de bodembreedte 17 M. en de breedte op den waterspiegel 32,60 M.; op onderlinge afstanden van ongeveer 8 K.M. zijn zwaaiplaatsen ontworpen. Voor de breedte der sluishoofden is 8,5 M. en voor de diepte der slagdorrels 3 M. onder kanaalpeil aangehouden. Daar het voedingswater voor het kanaal opgepompt moet worden, bestaat er aanleiding de schutkolken niet grooter te maken, dan voor bediening van het verkeer noodig is; voor sluizen, waar de drukste vaart te verwachten

is, acht de commissie een schutkolk van 70 M. lengte en 16 M. breedte noodig, overigens reduceert zij deze maten tot 70 M. en 9 M.

Voor de vaste bruggen wordt eene vrije doorvaart-hoogte van minstens 5 M. geëischt en eene zoodanige breedte, dat zij het geheele kanaal zoomede aan beide zijden een jaagpad ter breedte van 2 M. overspannen; de doorvaartbreedte der beweegbare bruggen wordt op 10 M. bepaald.

Voor de grootste schepen wordt de maximum-vaarsnelheid op 5 K.M. per uur bepaald.

Met het oog op mogelijk gewenschte verbredening van het kanaal in de toekomst, waarbij het geschikt zou worden voor schepen van 2000 ton, wenschte de commissie de te onteigenen breedte zoodanig bepaald te zien, dat de bodembreedte eventueel met 13 M. vergroot zal kunnen worden en bijgevolg op 30 M. gebracht zal kunnen worden.

Teneinde de richting, waarin het kanaal zal moeten loopen, vast te stellen, overweegt de commissie in de eerste plaats waar het beginpunt gekozen dient te worden. De toestand, waarin de IJssel zich in 1914 nog bevond, was van dien aard, dat men van gevoelen was, dat eene uitmonding van het kanaal in den IJssel op eenigszins beteekenenden afstand boven Katerveer niet in aanmerking komt. Daar de Neder-Rijn en het Pannerdensch Kanaal boven den IJsselkop in niet veel gunstiger toestand verkeerden dan de IJssel, wordt de conclusie getrokken, dat aan de uitmonding van het kanaal op een nog hooger gelegen punt en wel in den onverdeelden Boven-Rijn de voorkeur moet worden gegeven. Dan kunnen te allen tijde langs den grooten rivierscheepvaartweg Rotterdam, het Westfaalsche kolengebied, door het Merwedekanaal Amsterdam en door het Maas-Waalkanaal en de gekanaliseerde Maas het Limburgsche kolengebied worden bereikt. Ook heeft het verder stroomopwaarts uitmonden van het kanaal het groote voordeel, dat het te overwinnen hoogteverschil tusschen de rivier en Twenthe geringer wordt, wat ook voor de voeding van het kanaal en dus voor de exploitatiekosten voordelig is. Van af den Boven-Rijn tot Almelo kan een kanaalband, de hoogtelijn van 10 M. +N.A.P. volgend, worden gemaakt. Deze voordeelen acht de commissie zeer groot en zij heeft dan ook voor deze richting een globaal ontwerp opgemaakt, dat op 't bijgevoegde kaartje is aangegeven.

Naast haar eigen plan heeft de commissie uitvoerig verschillende reeds opgemaakte andere plannen overwogen; deze komen in hoofdzaak neer op: a. eene verbinding van Twenthe met Zwolle deels langs de te verbeteren bestaande kanalen, b. verbindingen van Twenthe naar Deventer of Zutphen, en c. een verbinding van Twenthe door den Gelderschen Achterhoek naar den Neder-Rijn even boven den IJsselkop. Met het oog op den toestand der rivieren was de commissie van oordeel, dat met de uitmondingspunten der kanalen sub b en c geen genoegen genomen kon worden. Bij het plan sub c zou uiteraard ook een hooger gelegen uitmondingspunt gekozen kunnen worden, maar ook dan blijft aan dit kanaal het groote nadeel verbonden, dat de schepen eerst opgeschut moeten worden in het hoog gelegen deel van den Achterhoek om daarna, b.v. voor het bereiken van Almelo, weder ongeveer 10 M. te moeten dalen.

Waar in elk geval het voornaamste centrum van het verkeer in Twenthe gezocht moet worden, is het westelijker gelegen kanaal, waarbij het kanaal op dezelfde hoogte rechtstreeks naar Twenthe doorgevoerd wordt, ver te verkiezen boven een kanaal, dat over een belangrijke terreinhoogte heen gevoerd wordt; het oponthoud, dat de vaart telkens bij het schutten ondervindt, levert een te overwegend bezwaar op. Ten slotte bleven dus de hoofdrichtingen Twenthe-Zwolle en Twenthe—Boven-Rijn over; daar de laatste richting voor het verkeer naar Rotterdam, Limburg en Duitschland verreweg het gunstigst is en ook

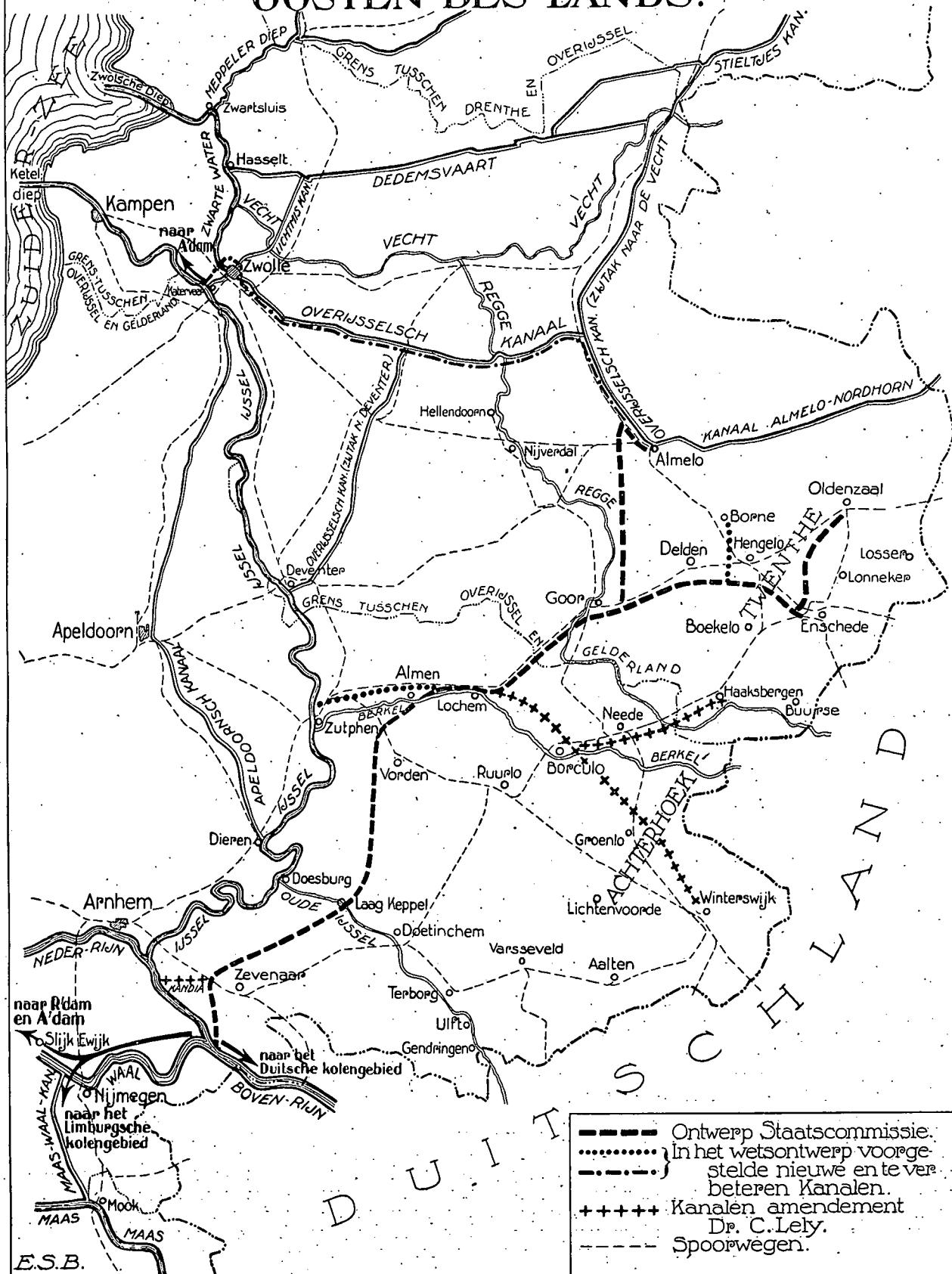
Amsterdam behoorlijk te bereiken is, werd deze richting door de commissie gekozen.

De uitmonding van het kanaal is gekozen ongeveer 4,5 K.M. beneden Lobith; na eene westelijke ombuiging, noodig in verband met het spoorwegemplacement Zevenaar, snijdt het kanaal den Ouden IJssel bij Laag Keppel en de Berkel nabij de Kloekhorst (Almen), volgt daarna het Berkeldal tot Lochem en blijft vervolgens ten zuiden van den spoorweg doorloo-

pen langs Goor naar Hengelo en Enschede. Van Goor uit gaat een zijtak naar Almelo, die daar in verbinding komt met het Overijsselsche Kanaal, waardoor verbinding met Zwolle verkregen wordt; van Enschede uit gaat een zijtak naar Oldenzaal.

Het eerste kanaalpand wordt doorgevoerd tot oosten Goor en ook in het zijkanaal naar Almelo; het tweede kanaalpand loopt tot voorbij Hengelo, terwijl tusschen deze plaats en Enschede nog twee slui-

OVERZICHT DER VERKEERSWEGEN NAAR HET OOSTEN DES LANDS.

E.S.B.

zen zijn ontworpen; teneinde Oldenzaal te kunnen bereiken, is in den zijtak naar deze plaats weder een schutsluis ontworpen. Vanaf de rivier wordt dus Almelo met éénmaal schutten en Hengelo, Enschede en Oldenzaal met respectievelijk tweemaal, viermaal en vijfmaal schutten bereikt, wat ongetwijfeld als een zeer gunstig resultaat valt aan te merken. De kosten van het hoofdkanaal van den Boven-Rijn tot Enschede, lang ongeveer 83 K.M., worden begroot op 17,2 miljoen, die van den zijtak naar Almelo, lang ongeveer 20 K.M., op 4 miljoen, en die van den zijtak naar Oldenzaal, lang ongeveer 14,5 K.M., op 2 miljoen, te zamen 23,4 miljoen. Deze kosten zijn wel hooger dan die der andere kanaalplannen, maar de commissie is van oordeel, dat de voordeelen zoó overwegend zijn, dat de hogere kosten geen overwegend bezwaar opleveren. De commissie merkt nog op, dat bij uitvoering van haar plan de verbetering van het kanaal van Zwolle naar Almelo niet achterwege zal kunnen blijven.

De oplossing, welke de commissie voor de haar gestelde vraag heeft gegeven, is logisch en eenvoudig; het beginpunt van het kanaal is te allen tijde vanaf de in aanmerking komende hoofdcentra goed te bereiken; het kanaal is voor het aangenomen scheepstype ruim ontworpen en zoodanig getraceerd, dat geen onnoodig hoogteverschil wordt overwonnen en dat bijgevolg met een minimum van sluisen volstaan kan worden. Het behoeft dan ook niet te verwonderen, dat het plan in Twenthe een goede ontvangst genoot; welke onder meer bleek uit de van verschillende zijde ingekomen bereidverklaringen om voor het werk geldelijke bijdragen te verstrekken.

Ook bij de Regeering vonden de plannen der Commissie een gunstig onthaal; reeds bij Koninklijke Boodschap van 6 April 1918 werd een wetsontwerp ingediend betreffende den aanleg van scheepvaartkanalen naar Twenthe, waaraan de voorstellen der commissie ten grondslag lagen. Er werd hier echter reeds aanstonds verder gegaan dan het plan der commissie bepaaldelijk als direct noodig aangaf, doordat ook reeds de ombouw van het kanaal Zwolle—Almelo voor schepen van 600 ton in uitzicht werd gesteld.¹⁾ Er wordt in de memorie van toelichting op gewezen, dat op die wijze eene doorgaande scheepvaartverbinding van den Boven-Rijn naar de Zuiderzee wordt verkregen voor schepen van genoemde grootte en dat ook Hengelo, Enschede en Oldenzaal bereikbaar zullen zijn van uit de Zuiderzee voor groote schepen. Zooals ook de Staatscommissie reeds opmerkte, zal na aanleg van het door haar ontworpen kanaal een belangrijk deel van het verkeer aan de kanalen der Overijsselsche Kanaal-Maatschappij worden onttrokken en zal met deze maatschappij eene regeling moeten worden getroffen, waardoor wel geschikt gelegenheid zal ontstaan voor verbetering van het kanaal Zwolle—Almelo; de kosten dezer verbetering worden op 10 miljoen geraamd.

In het wetsontwerp is het bezwaar tegen het plan der commissie, nl. dat de verbinding Twenthe—Amsterdam minder gunstig was dan bij eene kanaalverbinding via Zwolle, ondervangen door deze verbinding aan het plan der commissie toe te voegen. Volgens het oorspronkelijke voorstel gingen twee kanaalarmen van Twenthe uit, één in hoofdzaak voor het verkeer naar Amsterdam en een ander voor het verkeer naar Rotterdam en de kolengebieden. Ongetwijfeld was deze oplossing aantrekkelijk door de ruime voorziening in alle behoeften, maar toch mocht de vraag wel terdege overwogen worden, of de aangebrachte verbetering wel zulke groote voordeelen opleverde, dat eene uitgave van 10 miljoen daarvoor economisch verdedigbaar was.

Bij de schriftelijke behandeling in de Tweede Ka-

¹⁾ Bij de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer is het voorstel tot ombouw van dit kanaal echter teruggenomen.

mer is het wetsontwerp, dat na de kabinetsswisseling niet ingetrokken is, nog gewijzigd, doordat bij de Memorie van Toelichting is opgenomen een verbinding van het hoofdkanaal met den IJssel nabij Zutphen en een zijkanaal van Hengelo naar Borne, waarvan de kosten respectievelijk geraamd worden op f 2.800.000 en f 1.750.000. Door deze kanalen zullen Zutphen en Deventer in verbinding gebracht worden met Twenthe en zal de belangrijke industriële plaats Borne een kanaalverbinding krijgen.

Daar in het Voorloopig Verslag ook de aandacht was gevestigd op een kanaalverbinding naar den Achterhoek, deelt de Minister in de Memorie van Antwoord mede, dat deze verbinding naar Winterswijk zou kunnen uitgaan van het hoofdkanaal af bij Laag Keppel, waardoor Doetinchem, Terborg, Uft, Aalten en Varsseveld zouden worden aangesloten, of bij Lochem, in welk geval door zijtakken verbindingen kunnen worden gevormd met Neede, Eibergen, Haaksbergen en Buurse. De kosten van eerstgenoemde verbinding zijn globaal geraamd op f 8.500.000 en van laatstgenoemde op f 7.300.000 voor het kanaal Lochem—Winterswijk en op f 4.200.000 voor den zijtak Borculo—Haaksbergen. Wordt laatstgenoemde oplossing gekozen, dan zou in het belang van de industrie langs den Ouden IJssel verbetering van die rivier in aanmerking komen. Omtrent aanvulling der plannen met een kanaal naar Winterswijk deelt de Minister mede in overleg te zijn getreden met Gedeputeerde Staten van Gelderland.

Na het verschijnen der Memorie van Antwoord stelde echter het lid der Tweede Kamer Dr. C. Lely een amendement voor om den aanleg van het kanaal Lochem—Winterswijk met een zijtak van Borculo naar Haaksbergen in de wet op te nemen. De aanwezigheid van ontginbare kolenlagen bij Winterswijk en van steenzoutlagen bij Buurse, zoomede de zich steeds meer in zuidelijke richting uitbreidende industrie in Twenthe, maken aanleg van deze kanalen gewenscht. Verder heeft gemeld Kamerlid nog voorgesteld het hoofdkanaal ook door een zijtak in verbinding te brengen met den Neder-Rijn bij Kandia.¹⁾

Zooals uit het voorgaande gebleken moge zijn, hebben de plannen langzamerhand grooten omvang gekregen en men ziet, hoe van uit het langs het hoogere terrein ontworpen hoofdkanaal verschillende takken in dat hoogere terrein doordringen naar die plaatsen, waar daaraan behoefte bestaat. Het door de Staatscommissie aangegeven hoofdkanaal leent zich voor eene ruime aan alle eischen voldoende oplossing. De nieuwe jaarweg Boven-Rijn—Goor—Almelo—Zwolle is als het ware een nieuw lateraal kanaal voor den IJssel, waarop alle verder het achterland ingaande zijkanalen uitkomen en welk lateraal kanaal door het kanaal Almelo—Zutphen in verbinding met den IJssel wordt gebracht. Met het oog op de te verwachten verdere industriele ontwikkeling van Twenthe en den Achterhoek zal het ongetwijfeld gewenscht zijn de groote grondgedachte vast te houden, maar de vraag rijst toch wel of het, nu de IJsselverbetering zooveel gunstiger resultaten oplevert, dan in 1914 werd verwacht, economisch verdedigbaar is reeds aanstonds dit geheele laterale kanaal te maken en of men niet in eerste instantie zou beginnen met den aanleg van het hoofdkanaal van af Almelo en de verbinding Almelo—Zutphen. Men is dan toch reeds in staat aanstonds alle gewenschte zijkanalen te maken en in verbinding te brengen met den IJssel. Zoodra deze werken gereed zijn, is het achterland toegankelijk voor alle schepen, die den IJssel kunnen bevaren; zooals hiervoor reeds is opgemerkt, is de toestand van het vaarwater op den IJssel aanzienlijk gunstiger te maken, dan de Staatscommissie in 1914 mocht aannemen en als regel kunnen daar schepen van 600 ton varen. Zijn deze werken in eerste instantie tot stand geko-

¹⁾ Bij de mondelinge behandeling is het amendement betreffende het kanaal naar Winterswijk ingetrokken.

men, dan kan men later naar gelang de behoefte zich aan ruimer scheepvaartwegen doet gevoelen, overgaan tot het doortrekken van het hoofdkanaal naar den Boven-Rijn en van Almelo naar Zwolle. Door de werken aldus achtereen uit te voeren zal men het spoedigst een scheepvaartweg kunnen openen en zal men geen groote uitgaven doen, voordat de ervaring de noodzakelijkheid daarvan doet gevoelen. Het kanaal Almelo—Zwolle is bij de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer uit het wetsontwerp gelicht, maar het kanaalgedeelte Boven-Rijn—Almen is behouden gebleven. Bij de uitvoering zal men de volgorde nog altijd zoo kunnen kiezen, dat dit kanaalgedeelte eerst in de laatste plaats gemaakt wordt.

(Wordt vervolgd).

VAN KUFFELER.

INDEX-CIJFERS.

In tegenstelling met de bij voortdurende dalende richting, die het index-cijfer sedert November 1918 heeft aangenomen, is er in April en in nog veel sterkere mate in Mei een verhooging ingetreden. Het totaalcijfer bedroeg einde April na een vermeerdering van 66 punten 5774. Ultimo Mei is dit cijfer met 214 punten tot 5988 opgelopen. Het procentuele cijfer steeg gedurende Mei van 262,4 tot 272,2.

Deze belangrijke vermeerdering moet grotendeels toegeschreven worden aan de vaste stemming, die voor weefstoffen heerscht, dit in vele opzichten een gevolg van verruiming van den katoenhandel. De „mineralen” groep heeft deze maand een nieuwen recordprijs behaald. De groep „voedingsmiddelen” is slechts enkele punten opgelopen. Hieronder volgt de gebruikelijke tabel:

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen index-cijfer
Basis (gemidd. 1901—5) . .	500	300	500	400	500	2200	100,0
1 Januari 1914	563	355	642	491	572	2623	119,2
1 April „	560	350½	626½	493	567	2597	118,0
1 Juli „	565½	345	616	471½	551	2549	115,9
1 October „	646	405	611½	472½	645	2780	126,4
1 Januari 1915	714	414½	509	476	686½	2800	127,3
1 April „	840	427	597	644	797	3305	150,2
1 Juli „	818	428	601	624	779	3250	147,7
1 October „	809½	470½	667	619½	769½	3336	151,6
1 Januari 1916	897	446	731	711½	848½	3634	165,1
1 April „	949½	503	796½	851	913	4013	182,4
1 Juli „	989	520	794	895	1015	4213	191,5
1 October „	1018	536½	937	858½	1073	4423	201,0
1 Januari 1917	1294	553	1124½	824½	1112	4908	223,0
1 April „	1346	610½	1226	834½	1283	5300	240,9
1 Juli „	1482½	652½	1441	841½	1278½	5646	256,6
1 October „	1221½	726	1509½	822½	1354½	5634	256,1
1 Januari 1918	1286½	686	1684	839½	1348½	5845	263,2
Einde Jan. „	1221½	686	1719½	829	1329	5785	262,9
„ Febr. „	1235	693	1733	838	1319	5818	264,4
„ Mrt. „	1238	697	1777	836	1319	5867	266,6
„ April „	1244	744½	1760	850	1342½	5941	270,0
„ Mei „	1247	777½	1773½	849	1369	6016	273,4
„ Juni „	1274	777½	1811½	861½	1380½	6105	277,5
„ Juli „	1274	777½	1808	889½	1379	6128	278,5
„ Aug. „	1287½	775	1920	889½	1395	6267	284,8
„ Sept. „	1246½	779½	1929	889	1394	6238	283,5
„ Oct. „	1271	780	1889	878½	1391½	6210	282,6
„ Nov. „	1289	782½	1848	903	1389½	6212	282,6
„ Dec. „	1303	782½	1805½	866	1337	6094	277,0
„ Jan. 1919	1287	782½	1618½	828	1335	5851	265,9
„ Febr. „	1288½	782½	1596½	818	1310½	5796	263,8
„ Mrt. „	1285	782½	1502	844½	1294	5708	259,4
„ April „	1306½	752	1512½	912½	1290½	5774	262,4
„ Mei „	1310½	776½	1643	931	1327	5988	272,2

De daling van de eerst weergegeven groep is met uitzondering van rijst, zwak te noemen. De prijzen van rijst vertoonen een scherpe stijging in vergelijking met de vorige maand. De eenige verandering in de vleeschnoteeringen is een geringe daling voor varkensvleesch. Van de volgende groep, behoudens thee, voor welk product na de daling in April weer de prijs van

einde Maart bereikt werd, valt niets bijzonders te vermelden.

De stemming in de katoenmarkt is vast, zowel voor het ruwe product als voor garen en stukgoederen. De wolprijzen zijn oplopend ten gevolge van veel vraag voor alle soorten op de tweede wolveiling te Londen, welke begin Mei gehouden is.¹⁾ Vermoedelijk zijn de wolvoorraden in Engeland nu wel overvloedig, maar de fabrikanten ondervinden niettemin nog moeilijkheden bij het inslaan van materiaal. De prijsstijging van zilver heeft op de noteeringen van hennep en jute invloed uitgeoefend, welke producten evenals zijde tot de verhoogde textielprijzen hebben bijgedragen.

Bij de mineralen is wederom gebrek aan voorraad oorzaak geweest, dat de prijs van ruw ijzer aanmerkelijk opgelopen is. Naar verluidt, moet dit worden toegeschreven aan moeilijkheden van circuleerende hoogovens. Voor stalen rails en ijzeren staven is minder vraag; de noteeringen zijn onveranderd. Lood is in prijs gedaald, daarentegen hebben tin en koper de prijzen, welke voor Maart golden, wederom bereikt. De eenige vermeldenswaardige verandering in de groep diversen is een scherpe rijzing in de oliezaden. De controle is korten tijd geleden opgeheven; over het uitzicht op toekomstige voorraden is men niet zeer hoopvol gestemd. Speculatie en een scherpe prijsstijging zijn het gevolg hiervan.

Kleinhandelsprizen. De verhoudingscijfers van verbruiksartikelen, in den handel gebracht door de Coöperatieve Winkelvereniging van „Eigen Hulp” te Amsterdam, Haarlem, Arnhem, Utrecht, Leeuwarden en 's-Gravenhage (voorheen E. H.), welke door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerd worden, zijn de navolgende.

Artikelen	1913	1914	1915	1916	1917	1918	Maart 1919	April 1919
Gort	113	116	142	165	—	123	123	132
Koffie	94	88	91	100	118	174	176	176
Margarine	127	99	102	110	122	136	138	138
Stroop	100	100	125	161	179	193	196	196
Suiker (basterd)	89	91	105	115	116	120	127	127
„ (melis)	85	89	98	102	103	105	108	108
Thee	112	113	116	119	127	119	138	142
Zout	80	80	90	90	110	190	190	160

De prijzen voor het jaar 1893 werden gelijk 100 gesteld.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht met bijlagen van de opbrengst der Rijksmiddelen over de eerste vijf maanden van het loopende jaar, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van het vorige jaar.

De oorlogswinst- en verdedigingsbelastingen brachten tot dusver in totaal op een bedrag van f 549.410.626, waarvan f 413.143.752 op rekening komt van eerstgenoemde heffing.

Met inbegrip van de opcenten ten behoeve van het Leeningfonds — behalve die op den suikeraccijns, welke geene verzwaring van belastingdruk medebrachten — is derhalve in totaal f 662.748.683 ontvangen uit belastingheffing, die haren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 28.857.946 op tegen f 23.800.830 in Mei 1918 en vertoonen mitsdien een vooruitgang van f 5.057.116.

De opbrengst der afgelopen maand overtreft de raming met het aanzienlijk bedrag van f 10.254.595, de opbrengst van de eerste vier maanden van 1919 overtroffen de raming met f 6.166.993, zoodat de eerste vijf maanden van 1919 de opbrengst de raming met niet minder dan f 16.421.588 overtreft. Dit gunstig resultaat is voornamelijk toe te schrijven aan een ruimer vloeien van de inkomsten- en vermogensbelas-

¹⁾ Zie pag. 472, Nr. 176.

ting, van de dividend- en tantième-belasting, van den accijns op suiker, gedistilleerd en geslacht, van de zegel-, registratie-, successie- en invoerrechten, van het statistiekrecht en van de opbrengst der loodsgelden.

Tot de gunstige resultaten over Mei 1919 in vergelijking met Mei 1918 droegen de zoeven reeds genoemde middelen bij, met uitzondering slechts van den suikeraccijns.

Trager daarentegen vloeiden de grond- en de personeele belasting en de accijnzen op suiker, zout en bier.

Het ruimer vloeien van de inkomsten- en vermogensbelasting is waarschijnlijk een gevolg van het inhalen van den achterstand bij de invordering.

De hogere opbrengst van den gedistilleerd-accijns is een gevolg van de, op 7 April 1919 ingegane accijnsverhooging; die van den geslachtsaccijns hangt samen met de intrekking van het slachtverbod.

Het ruimer vloeien van de zegelrechten zal voor een goed deel zijn toe te schrijven aan eene verlevendiging van den effectenhandel, waarbij te denken valt aan de belangrijke transacties in het bijzonder in petroleumwaarden, terwijl voorts eene verscherping van het toezicht mede haren invloed doet gevoelen.

Ter verklaring van de toenemende opbrengst van de registratie-rechten zij gewezen op de waardestijging van onroerend goed en op de zeer talrijke overdrachten; voor de invoerrechten, de statistiekrechten en de loodsgelden is uit den aard der zaak de oorzaak der stijging gelegen in de belangrijke verlevendiging van het internationale verkeer.

Het trager vloeien van den suikeraccijns hangt waarschijnlijk samen met de vermindering van het buitengewoon groote verbruik van suiker en suikerhoudende spijzen, dat voortvloeide uit het gebrek aan andere voedingsmiddelen.

De lagere opbrengst van den zoutaccijns is een gevolg van het minder inslaan van zout na de groote voorraden, die in de oorlogsjaren werden gevormd; die van den bieraccijns is te verklaren uit de nog steeds aanhoudende schaarschte aan grondstoffen.

AANTEKENINGEN.

Rijnvaart en Vredesverdrag. In het nummer van 21 Mei l.l. heeft de heer H. Colijn de bepalingen omtrent de Rijnvaart in het Vredesverdrag aan een bespreking onderworpen en duidelijk aangetoond hoe goed het beheer van den Rijn thans geregeld is, welke onjuiste wijzigingen de Entente daarin nu wil aanbrengen en welk verweer Holland daartegenover plaatsen kan en moet.

In verband daarmee is het van belang een overzicht te geven van een kleine brochure, getiteld: „The Peace Treaty Provisions on the River Rhine versus the Interests of American Industry and Commerce,” welke Prof. van Vollenhoven tijdens zijn verblijf te Washington den 10en Mei j.l. aldaar gepubliceerd heeft.

Dat de schrijver geheel aan de zijde van den heer Colijn staat, is te begrijpen. Hij begint met uittreksels van hoofdstuk 10 en 12 van het vredesverdrag te geven¹⁾ en aan te toonen, dat deze bepalingen strijdig zijn zoowel met de statuten van de „League of Nations” als met de beginselen; ten allen tijde door de Vereenigde Staten ten opzichte der internationale waterwegen beleden en bij de vrijmaking van de vaart op den Mississippi, St. Lawrence, Amazone, La Plata, Paraguay, Parana enz. voorgestaan.

Ook hij toont aan, dat het Rijntractaat van 1868 vijftig jaar lang een model van wetgeving geweest is, voornamelijk tengevolge van de bepaling, dat in de Centrale Rijncommissie iedere oeverstaat één stem heeft, de voorzitter door loting gekozen en eenstem-

migheid voor de geldigheid der besluiten vereischt wordt. Daardoor is het belang van de Rijnvaart zelve steeds de voornaamste en doorslaggevende factor bij de besprekingen der commissie gebleven.

Dit beheer heeft den hydrotechnischen toestand van den Rijn buitengewoon verbeterd en is oorzaak geweest, dat verschillende nuttige kanalen gegraven konden worden zonder dat de waterrijkdom achteruitging (Rijn-Rhône, Rijn-Marne, Rijn-Main-Donau- en Rijn-Herne-kanaal).

En toen Duitschland in 1911 de riviertolten invoerde, was de stem van den afgevaardigde van Nederland voldoende om den Rijn daarvan uit te sluiten, een decisie, gunstig voor alle met Duitschland handel drijvende naties, dus ook voor de Vereenigde Staten. Voor komenden overwegenden invloed van Frankrijk voelt Professor van Vollenhoven terecht niets. Hij wijst er op, dat vanaf het meer van Constanz de Rijn 550 mijlen lang is, waarvan 39 mijlen vallen in Zwitserland (één oever), 451 in Duitschland (149 mijlen één oever), 110 in Frankrijk (één oever), 100 in Nederland.

De Nederlandsche mijlen zijn zeker de belangrijkste van alle.

De bepalingen van het vredesverdrag kennen Frankrijk en België het recht toe zonder beperking kanalen te graven en onthouden dat recht geheel aan Duitschland. Daaruit moet wel voortvloeien, dat in den boezem der Commissie voortaan pro-Rijn- en anti-Rijn-stemmingen zich zullen vertoonen en welke gevaren dit vermengen van politiek en rivierbeheer met zich brengt, heeft het Donau-beheer aangetoond. De Rijn heeft bovendien dikwijls te weinig water en door den eenzijdigen bouw van kanalen in België en Frankrijk kan teveel water afgevoerd worden, zoodat „this natural international waterway, glory of Europe ever since Caesar's time, will suffer this damage for the benefit of artificial waterway running often in unnatural directions, dug not for the benefit of the world, but to satisfy special national wishes.”

De schrijver wijst er verder op, dat de toenemende handel der Vereenigde Staten het grootste belang heeft bij een vrijen Rijn, een belang, veel groeter dan dat van bijv. Italië of België, zoodat de V. S. eerder dan deze in de Centrale Commissie verdienen opgenomen te zijn.

En ten slotte brengt hij in herinnering, dat het Rijnvaartverdrag een der weinige onopzegbare verdragen is, d.w.z., dat de bepalingen alleen met goedkeuring van alle ondertekenaars gewijzigd kunnen worden, zoodat het allerminst toekomt aan eenige toevallig geassocieerde Mogendheden, die geen van alle daartoe behooren, om dit verdrag onder de vodjes papier te gaan rangschikken.

Wat zal er terecht komen van de politiek der V. S., die, zooals John Bassett Moore in zijn in 1918 verschenen „Principles of American Diplomacy” aanhaalde: „consistently advocated with regard to rivers which are navigable within two or more countries, the principle of free navigation, consecrated in the Acts of the Congress of Vienna”, wanneer „the supervision of Rhine affairs is to be entrusted to a political body with clashing national interests, and if some of the members of this political body are to be in favor not of improving the Rhine, but of wrecking the Rhine.”

Prof. van Vollenhoven heeft zeker met deze brochure uit te geven een goed werk verricht.

New York, Juni 1919.

D. B.

*Stand der cultures en uitvoer gedurende het eerste kwartaal 1919 in Suriname*¹⁾. — De weersomstandigheden waren gunstig voor de meeste cultures. De stand van de cacao is over het algemeen goed. Hier en daar trad de cacaothrips op. Tengevolge van den geringen regen-

¹⁾ [Zie pag. 527 v.v. van dezen jaargang. — Red.]

¹⁾ Zie pag. 335.

val in de laatste maanden van 1918 zijn veel jonge vruchten verloren gegaan, zoodat de hoofdoogst in het 1e halfjaar vermoedelijk geringer zal zijn dan die in 1918.

De stand van de Liberia-koffie is grootendeels gunstig. Tengevolge van den geringen regenval in de eerste maanden van dit jaar heeft zich de bloei verlaat en wordt de hoofdoogst verwacht in December en in de eerste maanden van 1920.

De stand van het in de laatste maanden van 1918 geplante suikerriet is goed, daarentegen is die van het oudere riet beneden het gemiddelde.

De uitvoer der voornaamste producten voor het 1e kwartaal van 1919 bedroeg in vergelijking met dien van 1918:

		1e kw. '19	1e kw. '18
Balata	K.G.	97.581	56.006,5
Cacao	"	189.227	41.631,5
Koffie	"	1.241.794	—
Maïs	"	84.535	—
Suiker	"	1.609.800	4.056.360
Rum 50 %	L.	80.737	135.041
Huiden	K.G.	5.982	6.045
Hout	M ³ .	72	297
Letterhout	K.G.	62	—
Goud	Gram	79.768,8	128.628

Tengevolge van de verbeterde tijdsomstandigheden kon reeds een groot gedeelte van de opgeschuurde koffie van den oogst van 1917 en 1918 verscheept worden.

Zuid-Amerikaansche cijfers. — De laatst ontvangen aflevering van het „Quarterly Journal of Economics” (Mei 1919) bevat een lezenswaardig artikel, getiteld „Latin American Foreign Exchange and International Balances during the War”, van de hand van John H. Williams. In dit artikel zijn verscheidene overzichtelijke tabelletjes ingevoegd, waarvan wij hier een tweetal overnemen.

In de eerste plaats een statistiek van den vleesch- en graanuitvoer voor Argentinië en Uruguay gezamenlijk, voor de jaren 1914 tot en met 1917. De cijfers zijn die van de officieele Argentijnsche „Anuarios del Comercio y de la Navegacion” en drukken duizenden tons uit.

Vleesch:	1914	1915	1916	1917
bevroren schapen- en lams-				
vleesch	2.845	2.246	2.165	1.609
bevroren rundvleesch	1.963	4.457	5.718	5.335
rundvleesch in koelruim ..	3.398	1.309	933	670
Granen:				
tarwe	958	2.449	2.245	898
maïs	3.512	4.331	2.827	896
lijnzaad	862	995	639	140
haver	360	501	785	271
gerst	21	76	53	11

Naar de lezer weet, was de aanmerkelijke teruggang der graanexporten gevolg van de abnormale droogte en vorst, die in verscheidene districten den oogst in de periode 1916—1917 ten gronde richtte. Dat niettemin de waarde van den export steeg is een van de opmerkelijke symptomen der oorlogsconjunctuur en toe te schrijven aan de ongehoorde prijsstijging voor alle producten.

In de tweede plaats zij een vergelijkend overzicht der schommelingen in de handelsbalans van Brazilië, Argentinië en Chili voor de jaren 1910 tot 1917 overgenomen. De actieve — resp. passieve — stand van de balans is door + of — teeken aangegeven. De cijfers drukken duizenden Amerikaansche dollars uit.

Jaar	Brazilië	Argentinië	Chili
1910	+ 73.000	+ 20.125	+ 11.439
1911	+ 68.000	— 40.539	— 3.497
1912	+ 54.381	+ 92.194	+ 17.881
1913	— 12.397	+ 59.977	+ 24.379
1914	+ 55.792	+ 74.726	+ 10.920
1915	+ 109.910	+ 278.789	+ 53.625
1916	+ 71.310	+ 199.630	+ 103.456
1917	+ 74.674	+ 169.849	+ 127.178

Dat Brazilië toont geen beter profijt van den oor-

logstoestand getrokken te hebben valt terug te voeren op de gebeurtenissen in den koffie- en rubberexport van dat land. Het zou ons te ver voeren daarop hier thans in te gaan. Dezelfde tendenzen als zich bij de handelsbalansen der onderscheidene landen vertoonden zijn, naar men weet, ook in de wisselkoersen aan den dag getreden. Het bijzonder verloop van de notering te Valparaiso zij evenwel aangestipt.

Ter algemeene jaarvergadering der Maatschappij van Nijverheid, 27 en 28 Juni j.l. te Arnhem gehouden — waarvan men in de dagbladen verslagen heeft kunnen vinden en het Tijdschrift der Maatschappij, als gebruikelijk, volledig verslag zal uitbrengen — hebben een tweetal stemmingen plaatsgevonden, waarvan te dezer plaatse volledigheidshalve mededeeling wordt gedaan. In de eerste plaats sprak de vergadering, met eene meerderheid van 204 tegenover 118 stemmen, zich uit voor internationalisering van de Jaarbeurs, zonder het tijdstip daarvan te bepalen, zijnde dus het standpunt van het Algemeen Bestuur der Jaarbeurs.

Voorts werd, zonder hoofdelijke stemming, eene motie van het Hoofdbestuur inzake den 8-urigen arbeidstag aangenomen, luidende:

„De 142e jaarlijksche algemeene vergadering der Maatschappij van Nijverheid, overwegende, dat ideëele eischen een verkorting van den arbeidsduur wenschelijk maken,

„dat daarbij echter ook met materiele eischen moet worden rekening gehouden;

„dat het thans ingediende ontwerp arbeidswet aan dien eisch niet voldoet, omdat de totstandkoming eener arbeidswet volgens het ingediende ontwerp althans voorloopig een groote achteruitgang van productie voor menig nuttig bedrijf zal medebrengen, waardoor het algemeen belang zal worden geschaad;

„is van oordeel:

„dat de wet waarin de arbeidsduur wordt geregeld, zich dient te beperken tot het bepalen van een wekelijkschen werktijd, zonder over te gaan tot regeling van den arbeidstag,

„dat de normale wekelijksche werktijd in fabrieken en werkplaatsen dient te worden bepaald op 48 uren,

„draagt het hoofdbestuur op deze motie ter kennis te brengen van de Regeering en van de Tweede Kamer.”

De Bestuurderen van de Vereniging van Nederlandsche Overzee-Exporteurs hebben tot de Tweede Kamer een adres gericht, handelende over de omstandigheid, dat bij het wetsontwerp over den z.g. *achturigen arbeidstag* ook *kantoorbedienden* betrokken worden. In dit adres wordt o.m. gezegd:

„Waar in de Memorie van Toelichting door den Minister van Arbeid uitvoerig alle licht geworpen wordt op de toestanden, die in de nijverheid heerschen en op de beweegredenen, die hem geleid hebben, dit wetsontwerp thans in te dienen en in het Voorloopig Verslag Uwer Kamer deze argumenten niet minder uitvoerig worden behandeld, zoo heeft het ondergeteekenden te meer getroffen, dat, zoolw de Minister, als Uwe Kamer, de bepalingen betreffende den arbeid van Kantoorbedienden ternauwernood eene diepgaande beschouwing waard heeft gekeurd.

„Kantoorarbeid is nu eenmaal niet gelijk te stellen met fabrieksarbeid. Voor den tak van handel, door de leden onzer Vereniging naar alle werelddelen uitgeoefend, gelden, als meest klemmende argumenten, behalve het opmaken der balans, dat feitelijk voor alle kantoren geldt:

1. de behandeling van de mail naar overzeesche landen, die op een eenmaal vastgesteld uur per posttrein of mailboot verzonden moet worden. Van hoeveel gewicht dit is, leert ons het commercieele Engeland, waar zelfs gelegenheid bestaat op de stations, van waar de mailtreinen vertrekken, tegen betaling van extra porti na het sluiten der brievenmails op de postkantoren, brieven af te leveren;

2. de behandeling van binnengekomen of uitgaande telegrammen, die vaak geen uitstel tot den volgenden dag kan lijden, teneinde der concurrentie met het buitenland het hoofd te bieden;

3. de arbeid, die soms plotseling verricht moet worden in verband met het gereedmaken van facturen, wissels, bemonsteringen etc. na het binnenkomen der connossementen uit havenplaatsen in het buitenland.

„Hetzelfde argument geldt, wanneer de consulaire factu-

ren, die voor den invoer in verschillende landen vereischt worden (en bij verscherping van de economische toestanden nog wel meer gevorderd zullen worden) eerst zeer laat in den namiddag van de consulaten terugkomen, zoodat eerst daarna met de behandeling der hoofdfacturen begonnen kan worden, terwijl de booten, die deze documenten moeten medenemen soms reeds denzelfden avond of den volgenden morgen vroeg vertrekken.

„Op alle hierboven uiteengezette gronden verzoeken ondergeteekenden met den meesten aandrang het ontwerp van wet in dien zin te wijzigen, dat het niet toepasselijk is op den arbeid van kantoorbedienden en dezen arbeid, indien althans minnelijke schikkingen tusschen werkgevers en werknemers in de verschillende takken van handel onbereikbaar zijn, dan in een afzonderlijk wetsontwerp te regelen.”

BOEKAANKONDIGING.

De Landarbeiderswet en hare toepassing. Handleiding voor de uitvoering der wet van 20 April 1918 (Stbl. no. 259) door *Mr. I. B. Cohen*, hoogleeraar, te Groningen. Tweede druk. Nutsboekery no. 7 (Nutsuitgeverij te Zalt-Bommel 1919).

De „binnenlandsche kolonisatie”, gelijk allengs voor de bevordering van het kleine grondbezit de geijkte term is komen te luiden, is met de regeling van 1918 tot verkrijging door landarbeiders van land met woning in eigendom of van los land in pacht ¹⁾ door den Nederlandschen wetgever nog maar gedeeltelijk ter hand genomen. Het omvat immers meer dan verschaffing van grond aan arbeiders, die trots deze verschaffing „arbeiders” zullen blijven; het scheppen van kleine boerenbedrijven omvat het daarnaast. En het was een der grieven tegen het nieuwe wetje, dat het zijn grenzen zoo nauw heeft getrokken. De grief heeft intusschen aan ernst wel wat verloren door de wijzigingen, welke het wetsontwerp heeft ondergaan. Oorspronkelijk had het inderdaad den schijn als was de toeleg, den arbeider aan zijn grondje te binden; met name de door Mr. Treub als minister aangebrachte wijzigingen hebben de regeling verruimd, die thans den arbeider in het zich hooger-op werken tot zelfstandig ondernemer niet meer belemmert. Langs een achterdeur kunnen echter beperkende bepalingen van dit slag, welke uit het wetsontwerp verwijderd zijn, welke de minister Posthuma niet wilde opnemen in den algemeenen bestuursmaatregel, al verbod de wet dit niet uitdrukkelijk en welke ook de minister Van IJsselstein, die het besluit tot stand bracht, er niet heeft ingelascht, toch nog worden binnengeloodst in de „voorwaarden”, die voor de geldleening of voor de verkrijging van het onroerend goed den aanvrager gesteld worden volgens art. 28 der wet. Wordt dit inderdaad geprobeerd, dan vergete de aanvrager, die zich er door bezwaard acht, niet, dat ook hiertegen zijn beroep op Gedeputeerde Staten kan gaan; de minister Posthuma heeft hierop nog gewezen in zijn memorie van antwoord aan de Eerste Kamer.

Tegen dergelijke pogingen uitdrukkelijk te hebben gewaarschuwd, is alvast een der verdiensten van prof. Cohen's commentaar (blz. 92 v.)

Het geschrift van den Groningschen hoogleeraar in het agrarisch recht heeft er meer. Het plaatst allereerst het onderwerp in het ruime kader, waarin het behoort, dat der binnenlandsche kolonisatie in het algemeen. Het doet dit zoowel door aanstonds in de eerste paragraaf een beknopt overzicht over de wetgeving in Pruisen, Engeland en de Scandinavische landen te geven, als door de zelfbeperking der wet, die tot het grondgebruik der landarbeiders zich bepaalde en niet in 't algemeen de bevordering van het kleine grondbezit ter hand nam, „misschien te bejtreuren” te noemen: „de ondervinding in het buitenland heeft geleerd, hoe moeilijk beide onderwerpen zijn uiteen te houden” (bl. 92). „Misschien”. Het is

misschien te bescheiden gezegd. Veel zal er van afhangen of binnenkort het Departement van Landbouw het tekort komt aanvullen met een tweede wetsontwerp.

In hoofdzaak evenwel was Mr. Cohen's bedoeling, den tekst der wet te verduidelijken en voor de practijk der uitvoering de noodige aanwijzingen te geven. Bij lezing vestigt zich de indruk, dat inderdaad de practijk in hem een betrouwbaren gids heeft. Zoo treft de uiteenzetting (bl. 36 v.v.), waarom het verkieslijker is, vereenigingen dan stichtingen op te richten als lichamen, uitsluitend werkzaam ter bevordering van de verkrijging van onroerend goed door landarbeiders. en als zoodanig toe te laten door de Kroon. De wet laat (art. 6) de vrije keuze tusschen beide vormen. Mr. Cohen belet dit niet, den vereenigingsvorm uitdrukkelijk aan te bevelen. Of elk zijner argumenten even sterk is? Dat een vereeniging in tegenstelling met een stichting „leden” heeft, waaraan „het voordeel verbonden (is), dat men tal van belangstellenden in de landarbeiderstoestanden in den kring der deelnemers kan opnemen en een soms aanzienlijk bedrag aan contributiën kan bijeenbrengen”, dit voordeel lijkt wat breed uitgemeten; een stichting toch is het niet verboden, er contribuanten op na te houden en aan dezen eenigen invloed toe te kennen, die hun practisch een gevoel van lidmaatschap geeft, van „in de zaken gekend worden”. Maar het is niet zijn eenige argument. De andere spreken overtuigender taal. En zij doen dit, als heel zijn boekje, eenvoudig en bevatteijk, zonder juridische en economische geleerdheid uit te stallen, juist zooals onze over het algemeen niet schools-geleerde, maar door en door gezond-verstandige plattelandsbevolking van een verklaarder eener voor haar zoo gewichtige wet als deze verlangen mag. Practische modellen en een geniefelijk register ontbreken niet.

v. B.

Het is een aangename gewaarwording, dat er blijkbaar zooveel goeds en voor den vreemdeling wetenswaardigs van Nederland te vertellen is, dat steeds opnieuw adverteerders en medewerkers gevonden kunnen worden om een uitgever in staat te stellen aan den voor ons kleine land reeds veel vertakten boom van exportperiodieken een nieuwe loot te hechten. Men zal er zich op moeten voorbereiden, dat enkele dezer bladen, wanneer de behoefte aan een tot het uiterste doorgevoerde bezuiniging in de bedrijven meer tot een ieder zal zijn doorgedrongen, hun ideeële voornemens niet verder ten uitvoer zullen kunnen brengen. Voor het oogenblik is men echter algemeen van de noodzaak doordrongen de uitbreiding van den nationalen export in iederen vorm te bevorderen en als zoodanig mag de veelzijdige activiteit voor de oprichting van exportbladen met voldoening geconstateerd worden. De jongstgeborene is „The Import and Export Trader”, foreign edition of „In- en Uitvoer”, waarvan om de vier weken een nummer verschijnen zal. Mr. H. F. van Leeuwen heeft de redactie op zich genomen. Het adres der uitgevers is N.V. Uitgevers-Mij. „Amsterdam”, N.Z. Voorburgwal 286, Amsterdam. Het eerste nummer, dat nog een beetje mager van omvang is, bevat verscheidene lezenswaardige bijdragen, aangevuld met goede afbeeldingen en kaartjes; Mr. M. W. F. Treub opent de rij met een eenigszins pessimistisch getint artikel, getiteld: „The Economic Prospects of the Netherlands”.

Van de Vereeniging van Nederlandsche Wijnhandelaars verscheen het Jaarboek 1919, goed verzorgd als altijd en weder aantrekkelijk gemaakt door eenige historische schetsen. Dr. Joh. C. Breen vervolgt de geschiedenis van den Amsterdamschen wijnhandel (derde gedeelte); Mr. R. Bijlsma geeft aantekeningen aangaande den handel met wijnen in Frankrijk in de eerste helft der 17e eeuw. Voorts is van den heer G. A. M. de Bruyn

¹⁾ [Zie hierbij het artikel op pag. 791, jaarg. 1917. — Red.]

een opstel opgenomen over de portwijnveilingen langs onze stranden. De schrijver vertelt, dat toen sedert den zomer van 1917 de geheele aanvoer van wijn stop stond, te Amsterdam aan de markt tot f 2000 per pijp voor Douro-port betaald werd. Toen verschenen in de laatste dagen van October en daarna aankondigingen van veilingen van ongekenden omvang. Honderden pijpen tegelijk werden in enkele visschersplaatsen aangeboden. Het bleek, dat die vaten afkomstig waren van een bark, die met een volle lading portwijn op de Goozdwinsands gestrand en uiteengeslagen was. Een Goereesche garnalenvisscher vischte een fust nabij Scheveningen op en weldra voer toen de vloot van Goeree, Stellendam en Ouddorp uit om te bergen wat te bergen viel. Van deze „portvloot” en de veilingen, die volgden langs bijkans de geheele kust van Holland, vertelt de schrijver op onderhoudende wijze. In het geheel werden tot 1 Maart 1919 geveild 971 vaten (waarvan alleen te Goeree 433), inhoudende 326.816 Liter, waarvoor in het geheel betaald werd f 562.160. Een aanzienlijk bedrag en van beteekenis voor de bij de berging en de veiling betrokken personen, gelet op het feit, dat aan de bergers $\frac{1}{3}$ van de opbrengst toekomt. Te Goeree spreekt men van een schipper, die f 31.260 bij de berging heeft verdiend!

In de aankondiging van *De West-Indische Gids* in het vorig nummer lezen men de namen der redactieleden Dr. H. D. Benjamins, Prof Dr. J. Boeke, Mr. D. Fock en C. A. J. Struycken de Roysancour.

REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Uitvoer kaas. Bij wijze van voorloopigen maatregel moet 50 pCt. van voor export bestemde partijen boter en kaas naar z.g. „allied destinations” worden uitgevoerd, terwijl de overige 50 pCt. mogen worden geëxporteerd naar neutrale landen en het onbezette gebied van de Centrale Mogendheden, met uitzondering evenwel van Hongarije en van Rusland.

Uitvoer van gezouten vleesch. De uitvoer van gezouten vleesch, inclusief paardevleesch, is voorloopig verboden.

Uitvoer van oud papier. De Minister van Landbouw heeft den termijn gedurende welken bepaalde soorten en hoeveelheden oud papier kunnen worden uitgevoerd, tot 15 Sept. a.s. verlengd. In geen geval zullen mogen worden uitgevoerd oude of nieuwe couranten, bedrukt papier, gedrukte boeken, bonte of kleurrijfels, alsmede oud beschreven papier en afval van nieuw wit papier (witte rijfels).

Uitvoer haring. Met ingang van 23 Juni kunnen voor uitvoer van gezouten haring, vangst 1919, gedurende de maanden Juni, Juli en Augustus consumenten met korten looptijd worden verstrekt.

Steenkolen. Bij de studie van het ontwerp-vredesverdrag is gebleken, dat over de steenkool-productie van Duitschland zoodanig was beschikt, dat voor uitvoer naar Nederland geen hoeveelheden beschikbaar zouden zijn. Aangezien bij vroegere besprekingen met de geassocieerden gebleken was, dat het geenszins in hun bedoeling lag Nederland van steenkolentoevoer uit Duitschland af te snijden, zijn de betrokken geassocieerde autoriteiten op de gevolgen van de bepalingen van het vredesverdrag gewezen en is haar verzocht zoodanige wijzigingen aan te brengen, dat de mogelijkheid van invoer van steenkool uit Duitschland blijft bestaan.

Rijkskolendistributie. Besloten is de Rijkskolendistributie voorloopig te handhaven; turf zal van 1 Juli af in den vrijen handel ongerantsoeneerd verkrijgbaar zijn en door de verveners tegen de hun door het Rijk gegarandeerde prijzen worden verkocht. In verband hiermede zullen de brandstoffen-rantsoenen van hen, die een deel in turf zouden ontvangen, worden verlaagd. Met ingang van 1 Juli is

ingetrokken de beschikking van 29 Augustus 1918, voor zoover betreft het verbod tot het vervoer van brandstof, van veen afkomstig.

Vroege aardappelen. De binnenlandsche handel in vroege aardappelen, oogst 1919, zal geheel vrij zijn. Uitvoer zal slechts kunnen worden toegestaan, indien de binnenlandsche voorziening tegen matige prijzen verzekerd is.

Aardappelen. De Minister van Landbouw heeft ingetrokken de beschikking betreffende het vervoer-verbod van aardappelen.

Alle voorradige grofsoortige aardappelen zonder kriel, onverschillig van welke soort, zullen worden afgenomen tegen den maximumprijs voor consumptie-aardappelen plus bewaarloon. Voor de bonte en blauwe, fijne, goed houdbare soorten zou tot 1 Juli de regeling blijven bestaan, zooals die tot heden voor alle aardappelen gold.

Afval van kinabast. Met ingang van 1 Juli zijn ingetrokken de 7 September 1917 vastgestelde bepalingen omtrent de aflevering en het vervoer van afval van kinabast en van de daarvan vervaardigde waar (molacine).

Kalkeieren. Voor het komende winterseizoen zal de Minister niet de zorg op zich nemen voor het vormen van een reserve kalkeieren en de distributie daarvan. Gemeenten kunnen hiervoor zelf zorg dragen en daartoe ontheffing krijgen van het verbod tot verduurzamen van eieren.

Gerst en mout. Met ingang van 16 Juni is ingetrokken het verbod tot verwerken van gerst tot mout, benevens het verbod van aflevering en vervoer van mout in hoeveelheden van meer dan 10 K.G.

Binnenscheepvaart. Bij Kon. besluit van 19 Juni j.l. Stbl. No. 387 is wijziging gebracht in het Kon. besluit van 1 Febr. 1919, Stbl. No. 33, houdende vaststellingen van heffingen in de binnenscheepvaart. Met ingang van 7 Juli zijn verschillende wijzigingen aangebracht in de ministerieele beschikking van 4 Februari 1919 inzake bevrachting van waartuigen in de binnenscheepvaart.

MAANDCIJFERS. OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN. (In Guldens).

	Mei 1919	Sedert 1 Januari 1919	Overeen- komstige periode 1918
Directe belastingen.			
Grondbelasting	2.515.893	5.789.863	6.264.855
Personeele belasting ..	792.567	2.022.968	1.736.764
Inkomstenbelasting ..	6.389.110	21.305.917	26.386.742
Dividend- en tantieme- belasting	548.093	977.913	—
Vermogensbelasting ..	921.347	3.546.172	2.136.976
Accijnzen.			
Suiker	2.719.389	15.469.656	15.027.539
Wijn	30.229	332.006	466.448
Gedistilleerd	2.697.993	10.556.767	8.930.247
Zout	58.942	572.991	1.186.312
Bier	56.907	247.532	413.721
Geslacht	1.004.407	4.985.538	5.029.677
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	1.518.854 ¹⁾	6.961.099 ²⁾	5.840.848
Registratierechten	3.033.026	12.540.117	11.109.953
Successierechten	2.502.031	11.176.028	10.258.226
Invoerrechten	2.972.516	9.616.231	3.215.528
Gouden en zilveren werken			
Belasting	77.215	340.725	305.471
Essaaloon	72	349	359
Statistiekrecht	660.247	1.706.359	439.275
Domeinen	244.719	679.218	745.224
Staatsloterij	17.092	235.658	234.438
Jacht en visscherij	577	1.782	2.363
Loodsgelden	96.720	373.550	82.345
Totaal.....	28.857.946	109.438.439	100.413.361

¹⁾ Hieronder begrepen f 629.503 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz. (Beursbelasting). ²⁾ idem f 1.721.973. ³⁾ idem f 921.072.

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Mei 1919	Sedert 1 Januari 1919	Overeen- komstige periode 1918
<i>Directe belastingen.</i>			
Grondbelasting	503.426	1.160.155	1.256.176
Personeele belasting ..	137.094	385.530	393.972
Inkomstenbelasting ..	2.662.960	9.238.107	9.956.128
Vermogensbelasting ..	367.708	1.416.541	805.708
<i>Accijnzen.</i>			
Suiker	543.878	3.093.931	3.125.508
Wijn	6.046	66.401	93.290
Gedist. (binn.- en buitl.)	269.799	1.055.677	893.025
<i>Indirecte belastingen.</i>			
Zegelrecht van buitl. eff.	39.105	347.248	305.941
Registratierechten	158	160	2.508
Totaal	4.530.174	16.763.750	16.832.256

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITEN-
GEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	Mei 1919	Sedert 1 Januari 1919
Oorlogswinstbelasting	23.060.496	80.933.977
Verdedigingsbelasting Ia	920.303	3.544.127
Verdedigingsbelasting Ib	3.802.159	12.856.303
Verdedigingsbelasting II	4.052.359	12.480.870
	31.835.317	109.815.277

RIJKSPOSTSPAARBANK.

MEI	1917	1918	1919
Inlagen	f 8.180.955	f 8.741.093	f 11.943.898
Terugbetalingen ..	6.979.763	8.303.377	10.569.721
Tegoeid der inleggers op ultimo	208.006.243	223.166.286	253.615.062
Nom. bedr. der uitst. staatschuldboekjes op ultimo	27.272.000	30.467.650	34.874.900
<i>Spaarbankboekjes:</i>			
Aantal nieuw uit- gegeven	9.161	9.469	12.732
Aantal geheel af- betaald	8.013	7.632	8.807
Aantal uitstaande op ultimo	1.740.773	1.781.925	1.854.040

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

	April		Mei	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekening- houders op u ^o ..	15.495	—	16.066	—
Aantal rekeningen op u ^o	16.027	—	16.615	—
Stortingen	75.268	34.950.959	78.426	41.705.851
Overschrijvingen ..	42.024	69.800.122	48.234	89.481.625
Afschrijvingen	51.872	23.910.625	52.784	25.151.495
Totaal tegoeid reke- ninghouders op u ^o .	—	80.487.271	—	96.401.416

PRODUCTIE DER KOLENMIJNEN. *)
(Ontleend aan „Maandschrift Centraal Bureau Statistiek”)

Naam van de Mijn	Maart		April	
	1919	1918	1919	1918
<i>Staatsmijnen.</i>				
„Wilhelmina”	50.975	54.372	50.560	52.820
„Emma”	54.357	58.984	53.771	57.309
„Hendrik”	24.390	11.996	21.623	13.308
Totaal	129.722	125.352	125.954	123.437
<i>Particul. mijnen.</i>				
Domaniale mijn ..	42.097	41.845	40.867	39.310
Mijn Laura en Ver- eeniging	42.900	42.900	40.900	41.300
Oranje-Nassau mijnen	64.818	72.524	58.835	71.637
Mijn Willem So- phie	14.600	22.500	14.085	20.000
Totaal	164.415	179.769	154.687	172.247
Totaal generaal	294.138	305.122	280.641	295.684

*) In tonnen.

Het „Maandschrift” teekent bij de cijfers aan: zoals blijkt, was de productie in April 1919 ruim 15.000 ton (bijna 6 pCt.) minder dan in de overeenkomstige maand van het vorige jaar. In de cijfers voor 1919 zijn *steeds* begrepen de hoeveelheden geproduceerd kolenslik (bij de tot dusver gepubliceerde gegevens was dit niet voor alle mijnen het geval).

ONTVANGSTEN VAN SPOOR- EN TRAMWEGMAATSCHAPPIJEN MAART 1919.

(Ontleend aan „de Ingenieur”.)

Namen der Maatschappijen.	Personenvervoer.	Goederenvervoer.	Totale ontvangsten.	
			Maart 1919.	Maart 1918.
Maatsch. tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en Ned. Centr.-Spoorwegmaatschappij *) ..	f 2.540.771,—	f 4.027.232,—	f 6.677.216,—	f 5.904.090,— ¹⁾
Holl. IJzeren Spoorwegmaatschappij	„ 2.485.827,—	„ 1.820.064,—	„ 4.397.690,—	„ 3.904.245,— ¹⁾
Noord-Brab. Duitse Spoorwegmaatschappij ..	„ 17.520,—	„ 32.596,—	„ 52.716,—	„ 121.148,—
Dedemsvaartsche Stoomtramweg-mij.	„ 12.624,94	„ 25.355,49 ^{1/2}	„ 39.298,58 ^{1/2}	„ 38.892,92
Tramw.mij. „de Meijerij”	—	—	„ 33.702,97	„ 31.764,68
Zuid-Nederlandsche Stoomtramweg-mij.	„ 13.158,45	„ 19.446,17	„ 33.597,33	„ 40.205,75
Nederlandsche Tramwegmaatschappij	„ 60.716,30	„ 78.343,73	„ 143.526,81	„ 126.159,00 ^{1/2}
Rotterdamsche Tramwegmaatschappij	—	—	„ 155.548,26	„ 146.989,26
Westlandsche Stoomtramwegmaatschappij	„ 22.834,94	„ 10.671,06	„ 37.076,63	„ 32.098,97 ^{1/2}
Gemeentetram te Amsterdam	„ 688.816,99 ^{1/2}	—	„ 688.816,99 ^{1/2}	„ 577.181,84
Haagsche Tramweg-maatschappij	„ 313.040,35 ^{1/2}	—	„ 314.722,68 ^{1/2}	„ 279.029,58 ^{1/2}
Rotterdamsche Electr. Tramwegmaatschappij ..	„ 316.735,34 ^{1/2}	—	„ 316.735,34 ^{1/2}	„ 243.805,71
Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij lijn Samarang—Vorstenlanden—Willem I..	—	—	„ 459.000,—	„ 379.068,—
Oost-Java Stoomtramwegmaatschappij lijn Modjokerto—Ngoro	—	—	„ 15.300,—	„ 11.000,—
lijn Soerabaja—Krian	—	—	„ 67.300,—	„ 59.000,—
Samarang—Cheribon Stoomtramwegmaatsch..	—	—	„ 279.400,—	„ 276.600,—
Samar.—Joana Stoomtramwegmaatschappij ..	—	—	„ 239.700,—	„ 242.000,—
Serajoedal Stoomtramwegmaatschappij lijn Maos—Bandjarnegara	—	—	„ 60.400,—	„ 39.100,—
lijn Bandjarnegara—Wonosobo	—	—	„ 9.300,—	„ 8.700,—
Kediri Stoomtram-Maatschappij	—	—	„ 49.400,—	„ 42.733,—
Malang Stoomtram-Maatschappij	—	—	„ 50.000,—	„ 46.303,—
Deli-Spoorweg Maatschappij	—	—	„ 531.000,—	„ 452.327,—

De ontvangsten der groote maatschappijen, die in „de Ingenieur” ontbreken, zijn aan het „Maandschrift Centr. Bureau Statistiek” ontleend.

1) Definitieve opgave.

2) In de opgaven van de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen zijn, aanvankelijk met die over de maand Maart 1919, ook begrepen de cijfers van de Ned. Centraal Spoorweg-Maatschappij.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	28 Juni 1919	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15		3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
Bank (Bel.Binn.Eff. 4 1/2 " 1 " '15		4 " 23 " '14
Bank (Vrsch.in R.C. 5 1/2 " 19 Aug.'14		5 " 23 " '14
Bank van Engeland 5 " 5 Apr.'17		3 " 29 Jan.'14
Duitsche Rijksbank 5 " 23 Dec.'14		4 " 5 Febr.'14
Bank van Frankrijk 5 " 21 Aug.'14		3 1/2 " 29 Jan.'14
Oostenr. Hong. Bk. 5 " 12 Apr.'15		4 " 12 Mrt.'14
Nat. Bank v. Denem. 5 1/2 " 4 Jan.'19		5 " 6 Febr.'14
Zweedsche Rijksbk. 6 " 13 Juni'19	4 1/2 " 6 " '14	
Bank v. Noorwegen 5 1/2 " 11 Mei '19	4 1/2 " 11 " '14	
Zwitsersche Nat. Bk. 5 1/2 " 3 Oct. '18	3 1/2 " 19 " '14	
Belgische Nat. Bk. 4 " 12 Juni'19	4 " 30 Jan.'14	
Bank van Spanje .. 4 " 22 Mrt.'17	4 1/2 " 24 Sept.'03	
Bank van Italië .. 5 " 10 Jan.'18	5 " 9 Mei '14	
Feder. Res. Bk. N.Y. 3 1/2-4 1/2		
Javasche Bank.... 3 1/2 " 1 Aug.'09	3 1/2 " 1 Aug.'09	

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call. money
	Part. disconto	Prolongatie				
28 Juni '19	3 1/2-4	3 1/2	3 1/4	4-5/8	—	5-1/2 1)
23-28 J. '19	3 1/4-4 1)	3-1/2	3 1/4-5/8	4-5/8	—	5-10
16-21 J. '19	3 1/2	2 1/2-3 1/4	3 1/8	4-5/8	—	4 1/2-12 1/2
9-14 J. '19	3 1/2-5/8	3-1/4	3 1/8	4-5/8	—	5 1/2-10 1/2
24-29 J. '18	2 1/4-3	3 1/4-4	3 1/2	4-5/8	—	3-5
25-30 J. '17	2	2 1/2-3 1/2	4 5/8	4-5/8	—	2-6
20-24 Juli '14	3 1/8-5/8	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

1) Noteering van 27 Juni. 2) Het particulier disconto der gemeentewissels was in de afgelopen week 1-1 1/4 pCt. hooger.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De wisselmarkt opende aanvankelijk zeer vast, maar liep alreeds direct op den eersten dag weder terug. Londen steeg aanvankelijk tot 11,87, maar daalde daarna weder tot 11,84 1/2 en bleef met kleine schommelingen op dezen koers, met uitzondering van Donderdag, toen een kleine daling tot ca. 11,82 plaats vond. Parijs opende eveneens op hooger niveau en liep daarna weder terug tot 39,80 om iets beter te sluiten. België schommelde de geheele week tusschen 38,25 en 38,65. Dollars waren weder vast 2,55 1/2-2,57 1/2 met zeer groote omzetten en levendige vraag. Zwitserland was weder eerder iets flauwer 47,70-47,35. Skandinavië was nog al onzeker en vooral Kopenhagen in het midden der week zeer flauw met 59,75 als laagste punt. Batavia andermaal vaster, zoodat ten slotte niet onder 100 1/4 gelaten werd. Finland blijft tegen alle verwachting in flauw ca. 23,50. Alleen Marken waren weder aan heftige koersschommelingen onderhevig. Zeer vast geopend, zoodat een oogenblik voor 25,— werd afgedaan, trad aldra weder een scherpe daling in, die tot Donderdag bleef aanhouden, toen voor 17,— werd verhandeld. Daarna trad weder een niet onbelangrijke verbetering in, zoodat weder boven de 19,— werd afgedaan. De stemming bleef echter eerder flauw, daar het gewone aanbod onverminderd bleef aanhouden. In Weenen wordt de handel steeds moeilijker. De noteering is dan ook geheel nominaal en ook in uitbetaling Praag kan nog slechts bij uitzondering een afdoening plaats vinden.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen	Parijs	Berlijn	Weenen	België 1)	New York 1)
23 Juni 1919..	11.85	40.15	21.15	11.—	38.45	2.55 1/2
24 " 1919..	11.84 1/2	40.60	19.90	9.75	38.65	2.56
25 " 1919..	11.84 1/2	40.40	17.95	9.25	38.45	2.56 1/8
26 " 1919..	11.81 1/2	40.—	17.50	9.—	38.30	2.56 3/8
27 " 1919..	11.84 1/2	40.05	18.55	9.25	38.30	2.57 1/2
28 " 1919..	11.84 1/2	40.10	18.55	9.25	38.35	2.57 1/4
Laagste d. w. 1)	11.81	39.70	17.—	9.—	38.20	2.55
Hoogste " " 1)	11.87	40.80	25.—	11.—	38.75	2.57 1/4
21 Juni 1919..	11.81	39.75	19.90	10.—	38.30	2.55 5/8
14 " 1919..	11.78	39.75	16.15	8.10	38.30	2.54 1/2
Muntpariteit..	12.10 1/2	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm 1)	Kopen-hagen 2)	Chris-tiania 1)	Zwitser-land 2)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
23 Juni 1919	66.25	60.75	64.15	47.65	51.25	99 1/2-100
24 " 1919	65.60	60.20	63.90	47.60	51.40	99 1/2-100
25 " 1919	65.35	60.—	63.80	47.50	51.30	99 1/2-100
26 " 1919	65.80	60.50	64.25	47.35	50.95	99 1/2-100
27 " 1919	65.90	60.50	64.25	47.35	51.—	99 1/2-100 1/2
28 " 1919	65.70	60.50	64.25	47.45	51.—	99 1/2-100 3/8
L'ste d. w. 1)	65.30	59.75	63.60	47.20	50.75	99 1/2
H'ste " " 1)	66.30	61.25	64.50	47.90	51.50	100 3/8
21 Juni 1919	66.10	61.—	64.40	48.—	51.37 1/2	99 1/2-100
14 " 1919	64.60	61.50	64.60	47.75	51.25	99 1/2-9 1/4
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
28 Juni.... 1919	4.60	6.45	nom.	38 3/4
Laagste d. week..	4.59.25	6.42	nom.	38 3/8
Hoogste " " ..	4.61.75	6.49	nom.	38 7/8
21 Juni.... 1919	4.61.85	6.38	nom.	39
14 " 1919	4.62.10	6.35	nom.	38 7/8
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	14 Juni 1919	21 Juni 1919	Tijdperk 23-28 Juni 1919		28 Juni 1919
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 7/16	97 15/16	97 15/16	97 15/16	97 15/16
*B. Aires 1)	d.p.gd.pes.	51 1/32	50 15/16	50 5/8	51 15/16	51 1/16
Calcutta	sh/d.p.rup.	1/8 1/32	1/8 1/32	1/8	1/8 1/16	1/8 1/32
Hongkong ...	id. p. \$	3/6 3/4	3/6 1/2	3/5 3/4	3/6 1/4	3/6 1/4
Lissabon	d.p.escudo	30 3/8	30 1/4	29 3/4	31	30 1/4
Madrid	Peset. p. £	23.11	23.07	23.10	23.30	23.21
*Montevideo 1	d.p.peso	56	54 7/8	54 1/2	55 1/8	54 3/4
Montreal....	\$ per £	4.74 3/8	4.74 1/2	4.72 1/2	4.75	4.74 3/4
*R.d.Janeiro.	d.p.milr.	14 10/32	14 10/32	14 10/32	14 10/32	14 10/32
Rome	Lires p. £	36.35	37.35	36.60	37.05	36.68
Shanghai ...	sh/d.p.tael	5/4 1/2	5/4 1/2	5/3 1/2	5/4	5/3 1/2
Singapore ..	id. p. \$	2/4 1/4	2/4 1/2	2/4 1/8	2/4 5/16	2/4 7/32
*Valparaiso..	d.p.pap.p.	10 1/32	11	10 7/8	11 1/16	10 7/8
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/2 1/2	2/2 1/2	2/2	2/2 7/8	2/2 1/16

* Koersen van den dag voorafgaande aan de data in het hoofd vermeld. 1) Telegrafisch transfer.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen		te New York	
28 Juni 1919.....	53 1/8		108 1/2
21 " 1919.....	54 1/4		111 1/4
14 " 1919.....	54 1/4		111 1/8
7 " 1919.....	53 1/8 1)		109 1/8
29 Juni 1918.....	48 7/8		99 1/2
30 Juni 1917.....	39 1/2		77 7/8
20 Juli 1914.....	24 15/16		54 1/8

1) Koers van 6 Juni.

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij. Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankiers	Buitenl. Schat-kistbilj.	Debet Diverse reken. 1)	5 pCt. Schuld-brieven	Credit Diverse reken. 1)
26 Juni 1919..	1.204	58.650	545	17.159	37.870
19 " 1919..	1.076	58.650	540	17.151	37.253
12 " 1919..	2.033	58.650	536	17.152	36.789
5 " 1919..	1.809	58.650	532	17.150	36.449
27 Juni 1918..	12.391	19.100	53.200	13.643	66.297

1) Beide rekeningen omvatten, behalve garantiewissels in portefeuille tot het bedrag der buitenl. schat-kistbiljetten, in hoofdzaak garantiewissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 28 Juni 1919.

Activa.

Binnenl. Wis-	H.-bk. f 86.335.546,52 ^{1/2}	
sels, Prom.,	B.-bk. „ 456.044,30	
enz. in disc.	Ag.sch. „ 22.148.883,99 ^{1/2}	f 108.940.474,82
Papier o. h. Buitenl. in		
disconto		—
Idem eigen portef.	f 25.546.213,—	
Af: Verkocht maar voor		
de bk. nog niet afgel. „	—	25.546.213,—
Beleeningen		
incl. vrsch.	H.-bk. f 150.095.899,79	
in rek.-crt.	B.-bk. „ 16.762.571,64	
op onderp.	Ag.sch. „ 58.327.001,57 ^{1/2}	
	f 225.185.473,00 ^{1/2}	
Op Effecten	f 219.806.173,00 ^{1/2}	
Op Goederen en Spec. „	5.379.300,—	225.185.473,00 ^{1/2}
Voorschotten a. h. Rijk		—
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud	f 56.511.325,—	
Muntmat., Goud ..	„ 601.210.924,91	
	f 657.722.249,91	
Munt, Zilver, enz. „	8.218.530,56 ^{1/2}	
Muntmat., Zilver ..	—	665.935.780,47 ^{1/2}
Effecten		
Bel. v. h. Res.fonds.	f 4.572.607,50	
id. van ¹ / ₅ v. h. kapit. „	3.984.588,87 ^{1/2}	8.557.196,37 ^{1/2}
Geb. en Meub. der Bank		3.312.000,—
Diverse rekeningen		82.515.756,73
		f 1.119.992.894,40 ^{1/2}

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	5.000.000,—
Bankbiljetten in omloop	1.018.075.805,—
Bankassigatiën in omloop	3.556.993,26 ^{1/2}
Rekening-Courant saldo's:	
Van het Rijk	f 15.142.683,67
Van anderen	„ 54.733.351,13 ^{1/2}
	69.876.034,80 ^{1/2}
Diverse rekeningen	3.484.061,33 ^{1/2}
	f 1.119.992.894,40 ^{1/2}
Beschikbaar metaalsaldo	f 446.657.390,39
Op de basis van ² / ₅ metaaldekking	228.355.623,77 ^{1/2}
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop	
dan waartoe de Bank gerechtigd is	2.233.286.950,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	<i>Meer</i>	<i>Minder</i>
Disconto's		708.022,66 ^{1/2}
Buitenlandsche wissels	111.400,—	
Beleeningen	22.326.565,12	
Goud		4.879.250,46
Zilver		488.804,01
Bankbiljetten	16.116.390,—	
Part. Rek.-Crt. saldo's		24.938.567,46 ^{1/2}

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
28 Juni 1919	657.722	8.214	1.018.076	73.433
21 „ 1919	662.602	8.702	1.001.959	83.591
14 „ 1919	661.969	8.492	1.009.394	67.100
7 „ 1919	661.969	8.175	1.015.654	79.187
31 Mei 1919	661.969	7.938	1.025.962	85.180
24 „ 1919	661.979	7.725	1.024.837	85.531
17 „ 1919	662.160	7.545	1.042.667	104.158
10 „ 1919	662.389	7.359	1.061.881	74.220
3 „ 1919	662.835	7.262	1.083.454	48.581
26 April 1919	663.348	8.114	1.034.638	94.915
19 „ 1919	666.605	8.952	1.025.906	93.872
12 „ 1919	667.070	8.851	1.020.674	90.518
5 „ 1919	667.947	8.733	1.019.207	81.820
29 Juni 1918	717.559	7.692	927.335	50.546
30 Juni 1917	626.729	7.454	764.224	63.675
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
	Totaal	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks			
28 Juni 1919	108.940	59.000	225.185	446.657	61
21 „ 1919	109.648	64.000	202.859	453.176	62
14 „ 1919	103.179	57.000	203.703	454.785	62
7 „ 1919	118.617	72.000	216.039	450.799	61
31 Mei 1919	117.372	72.000	234.150	447.302	60
24 „ 1919	125.459	78.000	212.287	447.254	60
17 „ 1919	153.333	101.000	228.517	439.960	58
10 „ 1919	147.102	88.000	226.085	442.146	59
3 „ 1919	144.892	80.000	231.978	443.305	59
26 Apr. 1919	139.716	93.000	225.975	445.163	60
19 „ 1919	143.344	94.000	206.089	451.211	60
12 „ 1919	140.327	94.000	200.495	453.290	61
5 „ 1919	137.031	99.000	194.720	456.077	61
29 Juni 1918	43.817	18.000	122.089	528.725	74
30 Juni 1917	52.644	40.000	79.146	447.376	79
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

1) Op de basis van ²/₅ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	21 Juni 1919	28 Juni 1919
Aan schatkistpromessen..	f 432.340.000,—	f 464.900.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	„ 64.000.000,—	„ 59.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 67.545.000,—	„ 67.539.000,—
Aan zilverbons	„ 52.949.610,—	„ 52.270.502,—

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschb. schulden
14 Juni 1919	***	***		334.200
7 „ 1919	***	***		332.000
31 Mei 1919	***	***		328.500
10 Mei 1919	127.144	8.482	219.161	116.585
3 „ 1919	127.260	9.041	214.470	121.484
26 April 1919	127.368	9.249	213.210	121.451
19 „ 1919	127.269	9.419	213.115	120.023
15 Juni 1918	102.310	13.939	189.748	67.541
16 Juni 1917	75.500	19.869	163.145	43.339
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
14 Juni 1919		200.400		***	70.100	***
7 „ 1919		200.900		***	70.200	***
31 Mei 1919		198.200		***	69.200	***
10 Mei 1919	8.544	20.408	79.009	12.294	68.740	41
3 „ 1919	8.163	19.341	79.459	12.861	69.362	41
26 Apr. 1919	8.209	20.419	75.811	8.890	69.961	41
19 „ 1919	8.548	24.599	79.331	9.443	70.329	41
15 Juni 1918	8.260	23.159	73.271	24.391	64.911	45
16 Juni 1917	6.925	34.405	59.756	12.320	55.312	46
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van ²/₅ metaaldekking.**SURINAAMSCHE BANK.**

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opschb. schulden	Disconto's	Div. rekeningen ¹⁾
19 April 1919	980	1.650 ²⁾	828	1.347	228
12 „ 1919	973	1.659 ³⁾	828	1.343	212
5 „ 1919	970	1.702 ⁴⁾	906	1.368	207
29 Maart 1919	965	1.618 ⁵⁾	883	1.345	171
20 April 1918	582	1.293	735	1.118	844
21 April 1917	749	1.097	1.080	923	454
25 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa. 2) Hiervan zilverbons 267 dz. gld. 3) idem 266 dz. gld. 4) idem 252 dz. gld. 5) idem 274 dz. gld.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
25 Juni 1919	87.811	78.302	342.310	28.500	327.321
18 „ 1919	87.730	77.723	344.779	28.500	329.345
11 „ 1919	87.029	78.008	347.121	28.500	331.339
4 „ 1919	86.935	78.195	346.277	28.500	330.335
26 Juni 1918	65.228	53.674	252.912	28.500	229.751
27 Juni 1917	57.535	39.400	161.674	28.500	132.484
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re-serve	Dek-kings-percentage ¹⁾
25 Juni '19	66.821	80.803	20.044	137.745	27.959	17,70
18 „ '19	53.203	80.421	20.017	124.298	28.457	19,71
11 „ '19	61.492	79.879	20.315	130.792	27.471	18,17
4 „ '19	58.721	80.801	21.441	127.532	27.190	18,24
26 Juni '18	51.652	100.800	35.779	128.849	30.004	18,22
27 Juni '17	45.270	100.226	39.163	125.127	36.585	22,30
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{8}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassen-scheine	Circu-latie	Dek-kings-percentage ¹⁾
23 Juni 1919	1.137.497	1.117.798	8.758.875	29.107.864	34
15 „ 1919	1.171.531	1.151.509	8.442.407	28.274.868	34
7 „ 1919	1.322.749	1.312.403	8.268.186	28.217.855	34
31 Mei 1919	1.536.482	1.516.111	8.068.767	28.244.915	34
23 Juni 1918	2.466.812	2.346.064	1.627.742	12.047.523	34
23 Juni 1917	2.515.525	2.456.879	530.852	8.219.736	37
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
23 Juni 1919	28.798.090	9.621.272	***	***
15 „ 1919	29.058.438	10.484.520	19.815.000	8.420.800
7 „ 1919	27.438.644	9.150.671	19.529.900	8.247.100
31 Mei 1919	28.656.472	9.987.875	19.134.800	8.047.600
23 Juni 1918	14.832.023	8.118.161	8.958.400	1.611.800
23 Juni 1917	9.586.284	5.148.270	4.865.600	512.900
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal en buitenl. goud-wissels	Disc. en beleeningen	Bijzondere schuld van Oostenrijk en Hongarije	Bank-biljetten	Rek. Crt. saldi
15 Juni '19	343.130	11.598.317	32.954.000	40.674.227	7.259.992
7 „ '19	342.647	11.594.030	32.954.000	40.172.654	7.085.755
31 Mei '19	340.424	11.389.564	32.954.000	39.949.891	6.536.628
23 „ '19	352.294	11.436.110	32.954.000	39.689.691	6.672.689
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

¹⁾ waarvan 262.278 goud, 23.613 buitenlandsche goudwissels en 57.239 munt- en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
26 Juni '19	5.550.898	1.978.278	303.664	869.246	23.250.000
19 „ '19	5.050.629	1.978.278	304.715	867.606	23.250.000
12 „ '19	5.550.307	1.978.278	305.792	873.228	23.250.000
5 „ '19	5.570.045	1.978.278	306.585	827.479	23.200.000
27 Juni '18	5.363.848	2.062.108	259.326	1.384.632	18.450.000
28 Juni '17	5.288.022	2.034.775	259.883	724.665	10.600.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge-stelde Wissels	Beleen-ing	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
	853.039	808.029	1.278.432	34.441.999	3.362.029	49.319
858.290	821.088	1.260.039	34.449.557	3.301.514	61.133	
855.918	829.376	1.278.432	34.448.513	3.442.560	65.656	
941.436	842.766	1.249.831	34.370.877	3.503.048	28.546	
1.358.039	1.076.405	936.706	28.550.426	4.019.256	38.119	
555.914	1.193.452	1.119.365	19.823.106	2.733.466	33.508	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. ¹⁾

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circu-latie	Rek. Crt. saldi
17 Oct. '18	1.216.753	100.082	480.000	97.728	1.507.912	377.440
10 „ '18	1.219.743	100.021	480.000	100.040	1.508.011	382.595
3 „ '18	1.144.781	100.011	480.000	95.287	1.452.612	358.318
26 Sept. '18	1.145.778	99.982	480.000	101.783	1.452.948	365.452
18 Oct. '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
19 Oct. '16	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068

¹⁾ Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circula-tie
23 Mei '19	2.178.739	1.259.741	—	69.194	2.504.253
16 „ '19	2.175.837	1.291.659	—	70.020	2.532.039
9 „ '19	2.174.348	1.259.469	—	68.436	2.556.749
2 „ '19	2.166.618	1.218.922	—	70.601	2.549.040
24 Mei '18	1.898.023	959.296	52.500	58.033	1.578.621
25 Mei '17	977.371	459.516	—	36.892	454.402

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dek-kings-percentage ¹⁾	Percent. Goud-dekking circula-tie
23 Mei '19	2.132.053	2.477.303	82.553	21,7	50,3
16 „ '19	2.223.657	2.574.670	82.397	47,4	51,0
9 „ '19	2.150.339	2.391.343	82.228	51,8	49,2
2 „ '19	2.162.067	2.428.876	82.198	53,4	47,8
24 Mei '18	1.201.520	1.909.025	75.465	69,3	61,2
25 Mei '17	154.964	1.135.591	56.991	65,1	101,1

¹⁾ Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
16 Mei '19	773	14.681.508	1.317.760	12.725.289	1.718.894
9 „ '19	771	14.603.951	1.295.776	12.735.788	1.737.702
2 „ '19	771	14.679.331	1.273.146	12.770.889	1.720.352
25 Apr. '19	771	14.679.331	1.273.146	12.770.889	1.720.352
17 Mei '18	688	12.608.728	1.848.111	11.563.390	1.386.698

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 28 Juni 1919.

Eindelijk dan is de vrede tot een feit geworden. Op denzelfden dag, waarop vijf jaren geleden de Oostenrijksche troonopvolger door een moordaanslag het leven verloor, welk feit de naaste aanleiding tot den gruwelijken, wereldoorlog is geworden, hebben de vertegenwoordigers der tot heden belligerente naties hun handteekening plechtig onder het protocol geplaatst, dat de samenleving een periode van vrede zal moeten verschaffen. Het is in deze rubriek niet de plaats in details te treden aangaande dit vredesverdrag, noch omtrent de vooruitzichten op politiek, financieel en economisch gebied, die er door worden geopend; hier kan slechts worden geconstateerd, dat het definitief totstandkomen der internationale overeenkomst vrijwel geen wijziging heeft gebracht in de houding, in het algemeen gesproken, der internationale beurzen, hetgeen als bewijs mag worden aangenomen, dat iedere factor, welke uit den vredestoestand zou kunnen voortvloeien, reeds ten volle is verdisconteerd.

Alleen aan de beurs te Berlijn heeft een kleine opklimming kunnen plaats vinden, welke echter reeds in de kiem is verstikt door het optreden der Spartacugroepen te Hamburg en door het perspectief op andere binnenlandsche onlusten, gepaard gaande met sombere voorspellingen omtrent de toekomst van het Deutsche Rijk. Voorbijgaand kon de koers der oorlogsleeningen monteeren tot circa 77 pCt., vooral nadat het Ministerie-Scheidemann zijn ontslag had genomen en het hiermede duidelijk was geworden, dat de algemeene strooming ging in de richting van ondertekening der vredesvoorwaarden, doch hierop is weder een meer apathische stemming ingetreden, die overigens in de hand wordt gewerkt door de uitingen van bedachtzame en voorzichtige organen en personen, die verder in de toekomst blikken. Binnen zeer korten tijd toch zullen de vredesvoorwaarden in haar vollen omvang gaan drukken op ieder bedrijf in Duitschland, zal iedere balans, die daar te lande wordt opgemaakt, de geweldige lasten, waaronder de gemeenschap, en derhalve ook het individu, jaren en jaren lang gebukt zal moeten gaan, weerspiegelen. Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken, dat de effectenmarkt, als geheel genomen, een niet zeer geanimeerde houding heeft kunnen aantoonen. Een uitzondering hierop vormden enkele afdelingen, die economisch feitelijk geen groote betekenis meer hebben, t.w. die, waar buitenlandsche coupons en losbare obligaties werden verhandeld. Deze waarden gingen soms op één enkelen beursdag met sprongen van 10 en 20 procent omhoog, eenvoudig, wijl bepaalde kringen, veelal buiten de beurs staande, deze objecten frequenteeren als ongeveer het enige middel, om kapitaal aan den fiscus te onttrekken. Dientengevolge worden prijzen besteed, die buiten iedere verhouding tot de werkelijke waarde staan, doch die toch nog loonend worden geacht in verband met het feit, dat thans een waarborg van 50 pCt. van het vermogen moet worden gestort door iederen Duitscher, die blijvend of tijdelijk het land verlaat. Indien een grooter gedeelte door aankoop van niet-te-controleeren waarden kan worden verheimelijkt, is aan de transacties voor de hier bedoelde kringen nog steeds voordeel verbonden.

Intusschen wordt door de Regeering op een strenge en drastische manier opgetreden tegenover hen, die een mogelijke „Steuerflucht“ op het oog hebben. Een noodwet is aangenomen, die den banken de verplichting oplegt, alle inlichtingen omtrent den stand van het vermogen harer cliënten aan de betrokken autoriteiten te verschaffen. Voorloopig zullen weliswaar alleen de banken in het bezette Deutsche gebied hiertoe worden gedwongen, doch langzamerhand zal de verplichting zich wel over alle credietinstituten van het Deutsche Rijk uitbreiden. Zelfs stelt men in het vooruitzicht een internationaal rechtsinstituut te scheppen, waardoor het mogelijk zou worden gemaakt, dat de verschillende landen elkaar onderling inlichtingen verschaffen omtrent de vermogens-verplaatsingen, die door de betrokken onderdanen worden doorgevoerd. Doch waar een dergelijke regeling slechts het gevolg zal kunnen zijn van zeer langdurige onderhandelingen, stelt men voorloopig alles in het werk, om den uitvoer van vermogens zooveel mogelijk te belemmeren. Inmiddels schijnt het, dat de betreffende wet te haastig, en derhalve onvolledig, is samengesteld; o.a. is men het er niet over eens, wat onder banken moet worden verstaan en of ook particuliere ondernemingen onder dit verzamelhoofd begrepen zullen moeten worden.

Welk een groote betekenis overigens de in het Deutsche

Rijk nog aanwezige vreemde fondsen bezitten, is in de afgeloopen berichtsperiode wel zeer duidelijk aan het licht gekomen door de transactie, welke de Deutsche Regeering met de Rotterdamsche Bankvereniging heeft afgesloten. In 1917 waren reeds door de Zentral Einkaufs Gesellschaft contracten afgesloten met de firma Müller Hermanos te Buenos Aires tot levering van 135.000 ton graan en 20.000 ton lijnzaad van La Plata naar Deutsche havens: thans eerst kan tot levering dezer partijen worden overgegaan. Te dien behoeve heeft de Deutsche Regeering thans aan de boven gereleveerde instelling, die als bemiddelaarster optreedt, een totaal van 40.000.000 gulden in buitenlandsche fondsen overhandigd, waarmede de betaling van het te leveren graan zal kunnen geschieden. In dit opzicht kan de zeer lage valuta van het Deutsche Rijk nog eenigszins aan de opbrengstprijzen der vreemde fondsen ten goede komen, doch aan den anderen kant worden door ernstige kringen voortdurend raadgevingen verschaft en plannen geopperd, om aan dit euvel, dat bij voortwoeking in staat is, het geheele Deutsche bedrijfs- en handelsleven stil te leggen, paal en perk te stellen.

In bankkringen heeft men reeds een valuta-enquête voorgesteld, terwijl tevens het project van een internationale valuta-leening naar voren is geschoven. Het is wel tekenend, dat dit plan op hetzelfde tijdstip in verschillende landen opduikt; immers, was dit voorstel mede één der gronden der jongste redevoeering des heeren Vanderlip, den ex-president der National City Company, na zijn terugkeer uit Europa. Naar het schijnt, heeft het geïsoleerde standpunt van den heer Vanderlip, in verhouding tot zijn mede-directeuren, den stoot tot zijn aftreden gegeven. Meer en meer echter neigt men er toe de hier en daar geopperde plannen au sérieux te nemen.

Te Weenen is de beurs weder, na een onderbreking van tien dagen, gedurende eenige weken geopend. Eeherzijds verwachtte men; na de opening, een groote rizing, als gevolg van dekkingsaankopen door de groote contraminede partij, anderzijds echter voorzagen men een verdere daling, eigenlijk een paniek, in verband met de voorstellen der geassocieerde Regeeringen. Het één noch het ander is echter ingetreden. Weliswaar zijn de koersen over het geheel vrij belangrijk teruggegaan, doch een overheerschend aanbod bestond feitelijk niet. De reden hiervan is, dat niemand weet, wat hij met de opbrengst van de verkochte stukken moet aanvangen. De omzetten zijn derhalve uiterst minime gebleven. Het sterkst hebben nog bankaandeelen geleden, w.o. voornamelijk Kredit-aandeelen, die een peil hebben bereikt, dat zij na de débacle van 1873 niet meer hebben aangetoond. De stemming is dan ook zeer lusteloos, hetgeen niet veranderd is, nadat de zekerheid was verkregen, dat Duitschland het vredescontract zou teekenen. De toekomst voor Oostenrijk is nog donker, vooral met de bedreiging der uiterste linksche groepen aan de Oostgrenzen.

Te Parijs, zoowel als te Londen, hebben de gebeurtenissen van de afgeloopen week weliswaar een optimistische stemming ter beurse doen ontstaan, zonder dat dit nochtans aanleiding kon geven tot groote koersvariatiën. Inderdaad mag worden aangenomen, dat alle gunstige factoren wel reeds in het hoogere koersniveau verdisconteerd werden geacht.

Daarentegen heeft de beurs te New York weder alle tekenen van een zeer levendigen handel te aanschouwen gegeven, hoewel de richting niet meer zoo voortdurend dezelfde was, als wij de laatste maanden gewend zijn geweest. Heftige schommelingen zijn soms voorgekomen, hetgeen in de eerste plaats wel toe te schrijven is geweest aan de gebeurtenissen op de geldmarkt. Terwijl op sommige dagen geld „on call“ gemakkelijk verkrijgbaar was a 6 pCt., en zelfs daaronder, monteerde op andere de beleeningskoers tot 10 pCt., hetgeen natuurlijk geweldige realisaties heeft uitgelokt. In deze voorvallen moet een scherp getraceerde politiek der hoogere bankleiding worden onderscheiden. Evenals in andere landen, is ook in de Vereenigde Staten een inflatie ontstaan, die vermoedelijk nog meer zou worden uitgebreid, indien aan den speculatieven beurshandel de vrije loop zou worden gelaten, vooral in verband met de thans reeds naderende eischen voor den nieuwen, en ditmaal uiterst overvloedigen, oogst. Daarbij komt, dat de staatsleeningen nog steeds niet voldoende geclasseerd geacht mogen worden, welke classeering ongetwijfeld een verdere vertraging zou ondergaan, indien het beschikbare kapitaal in speculatieve ondernemingen zou worden vastgelegd. Een en ander heeft ten gevolge gehad, dat de leidende kringen er de voorkeur aan hebben gegeven, den al te ruimen beurshandel een rem aan te leggen. Veel

heeft dit echter niet geholpen: zoodra de breidel van het dure geld was weggenomen, stegen de koersen en werden weder aankopen op ruime schaal geëffectueerd.

De vooruitzichten op de eerstkomende tijden spelen nog steeds een groote rol. Dit verklaart dan ook het betrekkelijk hooge peil, waarop fondsen met een vrij laag rendement te New York worden genoteerd. Alles wordt in het werk gesteld om de suprematie van de Unie ook voor de toekomst op handels- en industrieel gebied te doen handhaven. Teekenend te dien opzichte zijn de maatregelen, die men van verschillende zijden voorstelt te nemen met betrekking tot de kleurstoffen- en chemische industrieën, in welke bedrijven gedurende den oorlog ongeveer 300 miljoen dollar zijn vastgelegd. De Republikeinsche Partij drijft hierom in de richting van beschermende invoerrechten, hetgeen dan echter weder tengevolge zou hebben het vaststellen van dergelijke tolmaatregelen, ook voor de textiel-branchen. Op deze wijze zou het gansche bedrijfsleven der Vereenigde Staten op geheel andere leest worden geschoeid en hoewel dit niet dadelijk zal kunnen geschieden, daar de thans aan het bewind zijnde Democratische Partij eerst over twee jaren zich aan nieuwe verkiezingen zal moeten onderwerpen, bestaat er toch alle kans, dat de hier gereleveerde ingrijpende wijzigingen binnen afzienbaren tijd zullen worden doorgevoerd.

Ook op financieel gebied trachten de Vereenigde Staten de leiding te behouden. Reeds is door een Amerikaansch consortium, onder leiding der National City Bank, aan vier Zweedsche banken een valuta-crediet toegestaan, ten bedrage van 25 miljoen dollar, voor een termijn van 20 jaren uiterlijk en tegen een rentevergoeding van 6 pCt. Op deze wijze verkrijgt de Unie op bijna ieder gebied een overwicht boven de andere landen en dit schept den geestestoestand, waarin de beurs rijp wordt voor een hausseperiode, slechts onderbroken door bewust-ingrijpende invloedrijke machten.

Te onzent heeft de staatsfondsenmarkt, als gewoonlijk, geen groote veranderingen te aanschouwen gegeven. Zelfs het vooruitzicht op de aanstaande inschrijving voor de nieuwe Indische leening ad f 180.000.000 heeft geen koersfluctuaties te voorschijn geroepen.

Ook voor buitenlandsche soorten bestond vrijwel geen belangstelling. Voorbijgaand waren Oostenrijksche staatspapieren meer gezocht in verband met het sluiten van den vrede. Ook hier luidde de belangstelling echter spoedig; een daling van betekenis trad weliswaar niet in, doch de vraag bleef zeer beperkt.

	24 Juni	27 Juni	30 Juni	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch.	91 ¹⁵ / ₁₆	91 ³ / ₄	91 ⁷ / ₈	— ¹ / ₁₆
4 ¹ / ₂ % „ „ „ 1916	86	87	86 ¹⁵ / ₁₆	+ ¹⁵ / ₁₆
4 % „ „ „ 1916	80 ¹ / ₂	80 ¹ / ₂	80 ³ / ₁₆	+ ¹ / ₁₆
3 ¹ / ₂ % „ „ „	67 ³ / ₈	67 ⁷ / ₈	67 ³ / ₈	+ ¹ / ₄
3 % „ „ „	60 ¹ / ₄	59 ⁷ / ₈	59 ¹ / ₂	— ³ / ₄
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	50 ³ / ₈	50 ¹ / ₄	50 ³ / ₁₆	— ³ / ₁₆
5 % Oost-Indië 1915	93 ¹ / ₂	93 ¹ / ₂	93 ¹ / ₂	—
4 % Hongarije Goud	24 ¹ / ₄	26 ¹¹ / ₁₆	24	— ¹ / ₄
4 % Oostenr. Kronenrente	23	22 ¹ / ₄	21 ³ / ₄	— 1 ¹ / ₄
5 % Rusland 1906	42 ¹ / ₂	42 ¹ / ₂	42 ¹ / ₂	—
4 ¹ / ₂ % Iwangoerod Dombr. . .	29 ⁷ / ₈	28 ³ / ₁₆	28 ³ / ₄	— 1 ¹ / ₈
4 % Rusland Cons. 1880 . . .	29 ¹ / ₈	29 ¹ / ₂	29 ¹ / ₂	+ ³ / ₈
4 % Rusl. bij Hope & Co. . .	31 ¹ / ₂	31 ¹ / ₂	30 ¹ / ₂	— 1 ¹ / ₂
4 % Servië 1895	50	47 ¹ / ₈	49	— 1
4 ¹ / ₂ % China Goud 1898	71 ¹ / ₄	71	72 ³ / ₄	+ 1 ¹ / ₂
4 % Japan 1899	69 ⁷ / ₈	69 ⁷ / ₈	—	—
4 % Argentinië Buitenl. . . .	68 ¹ / ₂	68 ¹ / ₂	68 ¹ / ₂	—
5 % Brazilië 1895	74 ⁷ / ₈	74 ⁷ / ₈	73	— 1 ⁷ / ₈
5 % „ 1913	51 ³ / ₄	51 ³ / ₄	—	—

Daarentegen trad op andere gebieden der markt een geheel andere stemming naar voren. Vooral de afdeling voor cultuurwaarden mocht zich in buitengewone belangstelling verheugen, welke in de hand werd gewerkt door de nog steeds voortdurende mededeelingen omtrent hooge suikerafdoeningen, die vanuit Indië worden geseind. Transacties ad f 30 per picol voor hoofdsuiker behooren niet tot de uitzonderingen en al geldt dit slechts voor afdoeningen uit de tweede hand, de beurs ziet er een teeken in, dat ook de maatschappijen zelve ten slotte nog beter prijzen voor haar product dan de tegenwoordige zullen kunnen bedingen. Vooral de waarden der Cultuur-Maatschappij der Vorstenlanden mochten zich in meer dan buitengewone belangstelling verheugen. In de achter ons liggende dagen werd het dividend op de aandelen en de actions gedétecheerd, doch verre van den koers te drukken met het bedrag van het betaalbaar gestelde dividend, scheen het, alsof dit feit aanleiding werd tot een hernieuwde hausse, zoodat de

waarden ten slotte de week verlaten met een avance, dat ongeveer even groot is als het dividend zelve. Ook aandelen der Handelsvereniging „Amsterdam” konden in overeenstemming met deze tendens flink montereen. En ten slotte werd de belangstelling overgeplant op de bij de suikercultuur nauw betrokken bankinstellingen, te weten aandelen Nederlandsch-Indische Handelsbank, Koloniale Bank en Nederlandsche Handel-Maatschappij, die weliswaar niet zoo krachtig konden montereen als de suikeraandelen zelve, doch die toch alle zeer aanmerkelijke verbeteringen te aanschouwen konden geven.

Ook de rubberafdeeling heeft haar opwaartsche richting voortgezet. Speciaal voor enkele, gewoonlijk minder verhandelde waarden, bestond groote interesse, b.v. aandelen Kendeng-Lemboe, Oost-Java Rubber, Deli-Batavia Rubber, enz., terwijl ook aandelen Bandar Rubber in vrij omvangrijke mate uit de markt werden genomen. Dit laatste geschiedde in verband met de nog steeds stijgende koffieprijsen.

Daarentegen waren aandelen in handelsvennootschappen eenigszins verwaarloosd, met uitzondering van aandelen Compania Mercantil Argentina. Vooral in de nieuwe aandelen dezer maatschappij vonden groote omzettingen plaats tot stijgende koersen.

De tabaksmarkt bleef apathisch, bij gelijkblijvende noteringen.

Van binnenlandsche industriele soorten vielen aandelen Philips' Gloeilampenfabrieken op door een ongeanimeerde houding; het fonds verlaat de berichtperiode 21 pCt. lager dan aan het begin.

Petroleumwaarden waren ongedecideerd. Per saldo gaven aandelen Koninklijke Petroleum Mij. slechts een betrekkelijk onbetekenend verschil te aanschouwen, hoewel in den loop der week vrij belangrijke fluctuaties zijn voorgekomen. Doch het grootst waren de variaties bij aandelen Geconsolideerde Hollandsche Petroleum-Maatschappij. Reeds lang te voren verluidde omtrent deze aandelen, dat geen dividend zou worden uitgekeerd, in verband met welk gerucht het fonds dan ook op groote schaal werd aangeboden. Daags vóór de algemeene vergadering echter circuleerde een bericht, dat de Mij. weliswaar geen dividend zou uitkeeren, doch dat de schaderegeling van de Astra Romana met de Roemeensche Regeering tot stand zou zijn gekomen, welk gerucht een zeer omvangrijke koopbeweging met zich sleepte. Toen echter ter vergadering zelve met geen woord van een dergelijke regeling gewag werd gemaakt en het passeeren van het dividend officieel werd aangekondigd, kwamen weder groote realisaties aan de markt, die het peil gevoelig drukten. Weliswaar kon het fonds zich van het laagste niveau eenigszins herstellen, doch de stemming bleef toch weifelend en eerder ongeanimeerd.

	24 Juni	27 Juni	30 Juni	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	184 ¹ / ₈	184	183 ¹ / ₂	— ⁵ / ₈
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	193 ¹ / ₄	196 ¹ / ₈	196 ¹ / ₄	+ 3
Rotterd. Bankvereniging . .	142 ³ / ₄	142 ¹ / ₄	142 ³ / ₄	—
Amst. Superfosfaatfabriek . .	155 ¹ / ₂	155 ¹ / ₂	157 ¹ / ₂	+ 2
Van Berkel's Patent	145	148 ³ / ₄	149	+ 4
Insulinde Oliefabriek	251 ⁵ / ₈	253 ¹ / ₂	255	+ 3 ⁵ / ₈
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	106 ¹ / ₂	106 ¹ / ₄	106 ³ / ₄	+ ¹ / ₄
Ned. Scheepsbouw-Mij.	178 ³ / ₄	177 ¹ / ₂	177 ¹ / ₂	— 1 ¹ / ₄
Philips' Gloeilampenfabriek	581	567 ¹ / ₂	560	— 21
R. S. Stokvis & Zonen	539	535	530 ¹ / ₂	— 8 ¹ / ₂
Vereenigde Blikfabrieken . .	129 ¹ / ₂	130	131	+ 1 ¹ / ₂
Compania Mercantil Argent.	298 ¹ / ₄	301	305	+ 6 ¹ / ₄
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	243	263 ⁷ / ₈	256 ³ / ₄	+ 13 ³ / ₄ *
Handelsver. Amsterdam . . .	515	531	537	+ 22
Holl. Transatl. Handelsver.	128	127	127	— 1
Linde Teves & Stokvis	231	230	228	— 3
Van Nierop & Co's Handel-Mij	191	190 ³ / ₄	190 ¹ / ₂	— ¹ / ₂
Tels & Co's Handel-Mij	167 ⁷ / ₈	166 ³ / ₄	165 ¹ / ₈	— 2 ³ / ₄
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	314 ¹ / ₄	331 ¹ / ₄	319 ¹ / ₂	+ 5 ¹ / ₄
Kon. Petroleum-Mij.	714 ¹ / ₂	726	721	+ 6 ¹ / ₂
Orion Petroleum-Mij.	96	98 ¹ / ₂	96 ¹ / ₈	+ ¹ / ₈
Steaua Romana Petr.-Mij. . . .	158	156 ¹ / ₂	156 ¹ / ₂	— 1 ¹ / ₂
Amsterdam-Rubber-Mij.	231 ¹ / ₂	237	240	+ 8 ¹ / ₂
Nederl.-Rubber-Mij.	114	115	114 ¹ / ₂	+ ¹ / ₂
Oost-Java-Rubber-Mij.	245	258	265	+ 20
Deli-Maatschappij	519 ¹ / ₂	520	527 ¹ / ₂	+ 8
Medan-Tabak-Maatschappij . .	224 ¹ / ₂	225	225	+ ¹ / ₂
Senembah-Maatschappij	500	497 ¹ / ₄	500	—

* ex. div. 15 %.

De scheepvaartafdeeling echter was bijna voortdurend in aangename tendens. De sensationele koersverheffingen van de overige markten waren hier wel niet aan te toonen, doch de meeste fondsen monterden geleidelijk, waarbij de

len deze ophouden zoodra onze Regeering zich in den import mengt.

De aanvoer van haver was bijzonder groot en de markt is dientengevolge flauw gestemd.

Onze markt was in navolging van de buitenlandse markten vast gestemd voor lijnzaad, terwijl de olieprijs ook stijgend was.

SUIKER.

De in den laatsten tijd gevallen regens hebben in alle Europeesche bietsuikerdistricten goed gedaan. De stand der velden doet een bevredigend rendement verwachten.

Op Java blijven de eerste rendementcijfers van den nieuwen oogst belangrijk achter bij de twee voorafgaande jaren. De uitvoeren van Java gedurende Mei bedragen 77.000 tons tegen 136.000 tons verleden jaar, hetgeen de afschepingen van 1 Januari tot en met 31 Mei brengt op 704.000 tons tegen 395.633 tons van 1918.

De Javamarkt blijft uiterst vast. Voor Superieur uit de tweede hand werd naar men zegt reeds f 30,— betaald. Voor oogst 1920 zijn zaken voorloopig onmogelijk gemaakt, doordat verkoopers de conditie gesteld hebben, dat het door de Regeering te heffen uitvoerrecht ten laste moet komen van koopers. Omtrent de plannen der Regeering ten opzichte van het uitvoerrecht werden nog geen definitieve berichten ontvangen.

Voor American Granulated werd de prijs tot sh. 55/- cif Europa verhoogd voor Juli- en sh. 52/- voor Augustus-afschep.

De laatste Cuba statistiek luidt:

	1919	1918	1917
Ontv. der week tot 21 Juni	69.317	51.154	35.367 tons
Totaal sedert 1 Dec. 1)	3.189.798	2.842.229	2.598.819 "
Werkende fabrieken	53	53	39
Exp. d. week tot 31 Mei	62.956	92.091	117.000 tons
Totaal Exp. 1 Jan.—31 Mei	1.796.656	1.573.932	1.765.140 "
Exp. Engeland „ 24 „	318.666	264.683	370.210 "
„ Frankrijk „ „	25.820	7.400	25.420 "
Totaal voorraad 2 Juni	1.192.732	1.088.259	750.000 "

1) 1918/17/16.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Juli	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granulated fob.	
27 Juni 1919..	f —	64/9	40/1	—	7,28
20 „ 1919..	„ —	64/9	37/6	—	7,28
27 Juni 1918..	„ —	64/9	—	—	—
27 Juni 1917..	„ 24 1/2	53/9	16/6	30/6	6,02
21 Juli 1914..	„ 11 1/2 1/2	18/-	—	—	3,26

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
28 Juni 1919	427.000	16.200	2.184.000	—	14 1/2 / 16
21 „ 1919	399.000	16.350	2.311.000	—	14 1/2 / 16
14 „ 1919	493.000	13.850	2.301.000	16.400	14 9/16
28 Juni 1918	784.000	5.300	2.853.000	6.300	12 27/32

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
28 Juni 1919....	45.000	1.743.000	77.000	7.377.000
28 Juni 1918....	54.000	2.945.000	132.000	12.143.000

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 18 Juni 1919.

Tengevolge van de Pinkstervacantie hebben wij de vorige week geen rapport gepubliceerd. Inmiddels heeft Amerikaanse katoen sterk gefluctueerd en was de markt onder den invloed van de afwisselende weerberichten, het politieke nieuws en de speculatievraag. Ten slotte zijn prijzen voor ouden oogst iets gedaald en voor nieuwen oogst iets hooger. De laatste weerberichten zijn gunstiger, terwijl de ontvangsten in de havens geregeld toenemen. De berichten van

Alexandrië zijn minder gunstig. De Egyptische oogst is twee à drie weken te laat en loopt daardoor gevaar later van de droogte te zullen lijden.

Zaken in Manchester hebben ongeveer tien dagen geheel stilgestaan en onze markt opende na de feestdagen met een algemeen goede vraag. Voor Amerikaansche garens werd een penny per pond meer gevraagd en dit werd algemeen betaald, daar spinners in verband met de kans op een staking absoluut niet tot eenige concessie bereid waren. Behalve voor cops is er ook goede vraag naar bundels voor Indië en China. Men heeft echter groote moeite de noodige arbeidsters voor het haspelen te krijgen, waardoor de productie van bundels zeer te lijden heeft, zoodat groote orders van Indië slechts zeer moeilijk geplaatst zouden kunnen worden. In Egyptische garens is tot hooger prijzen ook nogal wat gedaan en de geheele markt sluit zeer vast.

De doekmarkt is ook vaster sedert de feestdagen en de vraag naar manufacturen is bepaald toenemende. China en Indië zenden hoogere biedingen en er zijn groote zaken gedaan. In vele gevallen zijn fabrikanten tot het einde van het jaar bezet, zoodat dikwijls orders slechts voor latere levering geboekt kunnen worden. Men meent algemeen, dat er een groote schaarschte aan manufacturen in de wereld is en dat prijzen nog verder zullen stijgen, zelfs al zou de katoen wat goedkooper worden. Op de kleinere markten en ook in het binnenland schijnt eveneens een zeer gezonde vraag te bestaan.

	4 Juni	18 Juni	4 Juni	18 Juni
Liverpoolnoteeringen (loco)	T.T. op Indië	1/8	1/8	
F.G.F. Sakellaridis	27,09	27,09	T.T. op Hongkong gesl.	3/8 3/4
G.F. No. 1 Omra	14,80	14,55	T.T. op Shanghai	5/2 1/2, 5/4

Noteeringen voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands).

	30 Juni '19	23 Juni '19	16 Juni '19	1 Juli '18	30 Juni '17
New York voor Middling	34,90 c	33,50 c	32,75 c	31,90 c	27,25 c
New Orleans voor Middling	34,— c	32,75 c	31,63 c	31,— c	26,— c
Liverpool voor Middling	20,14 d	19,75 d	19,22 d	23,17 d 1)	19,45 d 2)

1) Good Middling Amer.

2) 29 Juni 1917.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.

(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '18	Overeenkomstige perioden	
	27 Juni '19	1917—'18	1916—'17
Ontvangsten Gulf-Havens..	6123	6135	7017
„ Atlant. Havens	—	—	—
Uitvoer naar Gr. Britannië	5000	2044	2493
„ „ 't Vasteland.	—	1219	2186
„ „ Japan etc...	—	532	453

Voorraden in duizendtallen	27 Juni '19	28 Juni '18	29 Juni '17
Amerik. havens.....	1362	1171	773
Binnenland.....	1046	818	560
New York.....	?	143	71
New Orleans.....	?	394	202
Liverpool.....	534 1)	258	401

1) 28 Juni '19.

WOL.

Bericht van Gebrs. van der Vies:

Bij de heden gehouden 2e wolveiling waren een zeer groot aantal koopers — w.o. eenige buitenlandse — aanwezig. Aangeboden werden 452 balen La Plata-wol, 125 balen Kaap-wol, 20 balen Hollandsche scheerwol; hiervan werden slechts verkocht 68 balen La Plata-wol, terwijl de partijen Kaap- en Hollandsche scheerwol geheel geplaatst werden. Aan den eenen kant werd er slecht geboden, hetgeen stellig in niet geringe mate veroorzaakt werd door het feit, dat juist dezer dagen de „Maasland“ arriveerde met een zeer groot aantal balen, waaronder vele partijen, reeds voor geruimen tijd gekocht. Aan den anderen kant waren verkoopers niet geneigd tot lagen prijs af te doen, ook al, omdat men er rekening mede gaat houden, dat spoedig buitenlandse koopers in de markt zullen komen. Voor Merinos-wollen werd betaald:

Fl. 9,— a Fl. 9,50 voor Montevideo Merinos-wol	} g. z. w.
„ 9,— „ Deseado „ „	
„ 9,— „ Gewasschen B.A. Merinos-wol.	

Alle Crossbreds-partijen werden opgehouden.

'Cape Snowwhite van goede kwaliteit bracht Fl. 8,10 op, terwijl de Hollandsche scheerwol onder goede concurrentie verkocht werd tot Fl. 4,05 à Fl. 4,17½ voor de eerste soort en Fl. 3,90 voor de tweede soort.

24 Juni 1919.

STEENKOLEN.

De in de laatste dagen van Engeland ontvangen berichten luiden over het algemeen wat gunstiger. Zoo is er zoowel in Schotland als in Yorkshire een surplus aan fijn- en kleinkolen, speciaal van mindere kwaliteit. Daarentegen zijn gaskolen en betere soorten stoomkolen bij voortduring schaarsch.

Voor verschepping naar Nederland zijn de volgende kwantiteiten vrijgegeven:

van de Tyne..... 15.000 tons ongezeefde kolen, „
„ Fifehire 10.000 „ stoomkolen,
„ Swansea 10.000 „ stoomkolen.

De scheduleprijzen bleven onveranderd.

In vele gevallen is het niet mogelijk tot den minimum-scheduleprijs te koopen, doch o.m. door den grooten aanvoer uit België is de behoefte aan bepaalde soorten in Holland zeer gering en zijn wij dientengevolge minder afhankelijk geworden van Engelschen aanvoer, waardoor het niet noodig is de overdreven vraagprijzen te betalen.

Alhoewel de betreffende prijs voor de Nederlandsche markt nog te hoog is, mag men toch met genoeg constateeren; dat de coal-controller de 10.000 tons gezeefde Schotsche stoomkolen tegen den minimum-scheduleprijs voor Nederland heeft vrijgegeven.

Voor het eerst sedert langen tijd komt het bericht, dat van de Yorkshire-districten 80.000 tons kolen voor verschepping naar neutrale landen worden vrijgegeven, waarvan de helft gezeefde en de helft kleinkolen. Omtrent het gedeelte, dat daarvan voor Holland bestemd is; ontbreken nog nadere gegevens.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Ijzer Clev. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
30 Juni 1919..	nom.	87.-/-	238.10/-	22.7/6	38.15/-
23 „ 1919..	nom.	86.10/-	240.-/-	22.10/-	37.10/-
1 Juli 1918..	nom.	110.-/-	332.-/-	30.10/-	52.-/-
29 Juni 1917..	nom.	130.-/-	244.-/-	30.10/-	—
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

RIJNVAART.

Week van 23 tot 30 Juni 1919.

De scheepshuren zijn gedurende de afgelopen week wederom gestegen. De aangeboden ruimte werd grif opgenomen tegen 4¼ à 4½ cents per ton per dag, meestal om in Antwerpen te gaan laden. Enkele dagen werd er zelfs 14 centimes per ton per dag geboden voor schepen bestemd om als ligschip in Antwerpen dienst te doen. Het sleeploon naar de Ruhrhavens bedroeg 50 cents tarief + 80 cents.

De verscheppingen in de Ruhrhavens bleven onveranderd, ofschoon wel een kleine verbetering in de aanvoeren is waar te nemen. De vracht bedroeg naar Mannheim Mk. 2,75, terwijl het sleeploon Ruhrort-Mannheim met Mk. 5,50 per ton werd genoteerd.

Cauber Pegel wees einde der week Meter 2,84 aan.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petro-grad Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	All. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
23/28 Juni 1919	—	—	f 90.—	8/6²	270/-	62/6²
16/21 „ 1919	—	—	„ 90.—	8/6²	275/-	250/-³
24/29 Juni 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
25/30 Juni 1917	—	—	„ 7.—	35/-	f 52.25	142/6
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11¼	1/11¼	12/-	12/-

¹) Voor neutrale schepen. ²) Voor Britsche schepen. ³) Vrij.
⁴) Voor neutrale schepen onder geallieerde time charter.

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothen- burg
23/28 Juni 1919	28/-²	47/6	47/6	48/9	f. 10	Kr. 35
16/21 „ 1919	54/-⁴	47/6	47/6	51/3	„ 10	„ 32½
24/29 Juni 1918	69/-	101/3	200/-	120/-	—	„ 190.-
25/30 Juni 1917	69/-	101/3	150/-	110/-	—	„ 180.-
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
23/28 Juni 1919.....	140/-²	150/-	—	—
16/21 „ 1919.....	115/-²	150/-²	—	—
24/29 Juni 1918.....	275/-	500/-	—	185/-
25/30 Juni 1917.....	350/-	450/-	—	177/6
Juli 1914.....	14/6	16/3	25/-	22/3

INKLARINGEN.

IJMUIDEN.

Landen van herkomst	Juni 1919		Juni 1918	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	12	11.852	—	—
Groot-Brittannië	36	21.529	—	—
Duitschland....	1	4.759	—	—
Noorwegen....	2	688	4	307
Zweden.....	4	3.493	1	94
Denemarken....	1	38	1	81
Finland.....	2	1.535	—	—
Frankrijk.....	8	6.746	—	—
Spanje.....	6	4.864	—	—
Portugal.....	5	2.384	—	—
Ned. Oost-Indië.	6	24.207	—	—
Vereen. Staten..	8	16.260	1	3.090
Ned. West-Indië- Nederl. Antillen	2	2.628	—	—
Argent.,Uruguay	4	10.827	—	—
Chili.....	2	4.395	—	—
Overige Zuid- Amerika....	2	6.645	—	—
Totaal....	101	112.850	7	3.572
Periode 1 Jan.— 30 Juni.....	405	427.580	113	34.652¹)
Nationaliteit.				
Nederlandsche..	72	72.874	7	3.572
Britsche.....	18	16.053	—	—
Duitsche.....	1	1.493	—	—
Noorsche.....	3	923	—	—
Zweedsche.....	1	931	—	—
Vereen. Staten..	6	20.576	—	—
Totaal....	101	112.850	7	3.572

¹) 1913, 1.130 schepen met 1.286.497 N. R. T.

(Halverhout & Zwart's Scheepsagentsuur.)

DORDRECHT.

Landen van herkomst	Juni 1919		Juni 1918	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Groot-Brittannië	2	806	—	—
Duitschland....	2	626	—	—
Totaal....	4	1432	—	—
Nationaliteit.				
Nederlandsche..	1	756	—	—
Britsche.....	1	50	—	—
Duitsche.....	2	626	—	—
Totaal....	4	1432	—	—

(Gerard Mauritz.)